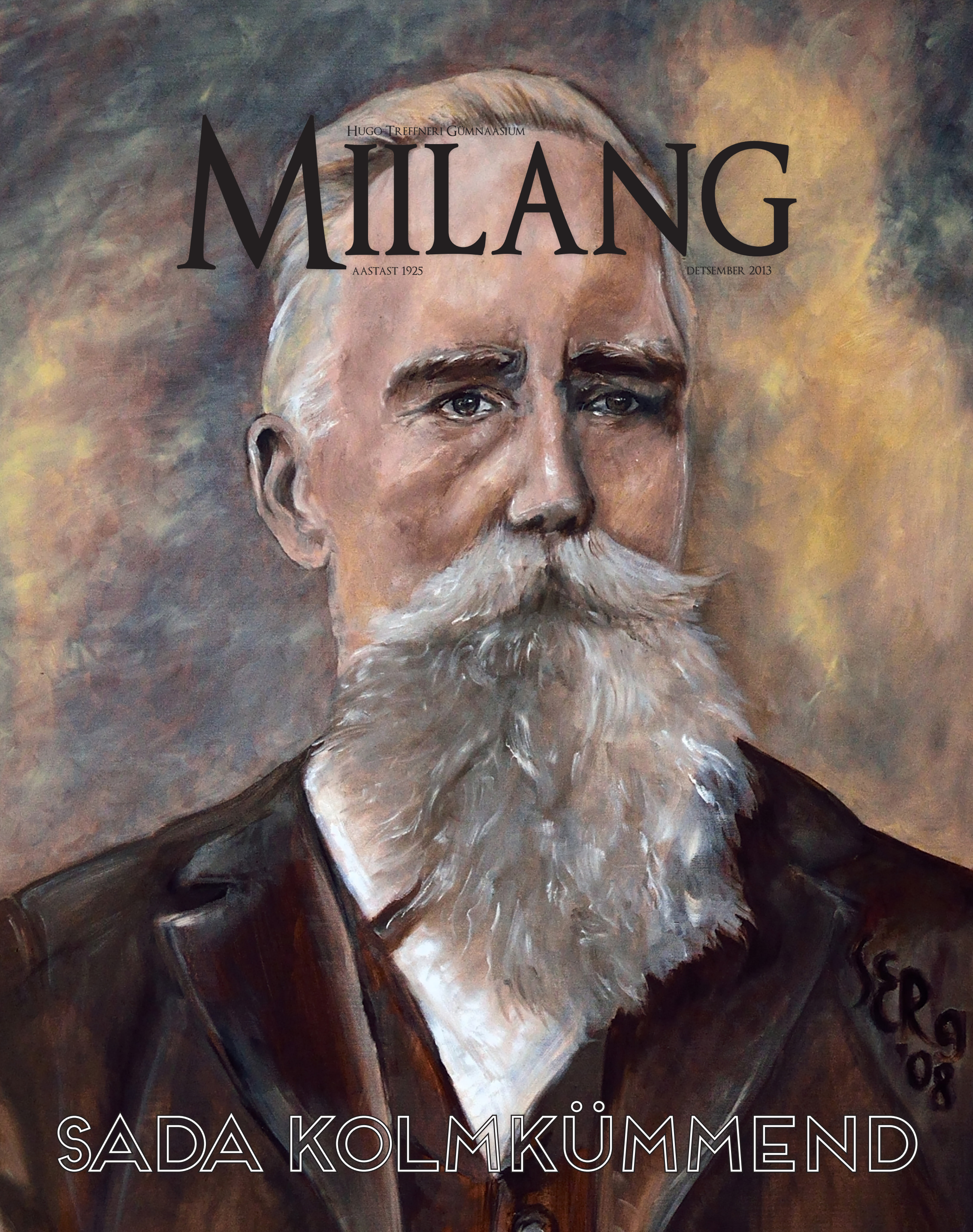

A detailed oil painting of an elderly man with a full white beard and mustache, wearing a dark suit jacket. The background is a textured mix of warm and cool tones. The word "MIILANG" is superimposed in large black letters across the top of the portrait.

MIILANG

HUGO TREFFNERI GYMNAASIUM

AASTAST 1925

DETSEMBER 2013

SADA KOLMKÜMMEND

Unistustest sai tõelisus - aitäh, Treffner!

“Kui antaks võimalus kohtuda ükskõik kellega, siis valiksin selleks Treffneri vaimu. Teeksin temaga intervjuu. Könniksime mööda Tartu linna ja ta räägiks mulle kõiksugu seiklusi, pajataks ajalooost ning sellestki, mida ta tänastes treffneristides näeb,” niimoodi mõtlesin ma paar kuud tagasi kooli juubeli leheks plaane tehes. Juubeli-Miilang, mida kirjutades olime Treffneri vaimuga pidevas kontaktis, on Teie ees. Ajalehe toimetamise ajal leidsin pidepunkti igavikulise Treffneri looga.

“Sõbrad kogu eluks ja unistuste ameti,” on pea kõikide vilistlaste vastus küsimusele, mida on Treffner Sulle andnud. Üks tõdemus on selge: Treffner annab võimalused, meie ülesanne on neid realiseerida. Minu rõõm Treffneris seostub peamiselt Miilangu ööde ja emotsioonidega. Meenutan kohtumist Indrek Ilometsa ja Mart Oravaga direktori kabinetis, kus vestlesime tunde. Teine meelde jääv tunne seostub õppealajuhataja Aime Pungaga. Teate ju seda hetke, mil vajate kojamehi, sest kalkvel silmadega on keeruline märkmeid teha. Sedapidi on Miilangu töö mind õpetanud kuulama ja mõistma. “Huviringid on nii paljudele andnud toetava sõpraderingi ja ehk lausa elu mõtte,” tõdeb üks Treffneri lõpetanud neiu. Olen temaga ühel meelel.

Treffneristid on ikka silma paistnud oma eriliste valikute poolest. Näiteks üks meie suurest perekonnast teeb praegu Araabia Ühendemiraatides filmi “Kiired ja vihased 7”. Meid kõiki on kasvatatud vaimus, et kõige tähtsam on oma unistuste elluviimine. Treffneri õpetajad on vaieldamatult oma ala professionaalid. Seda nendivad vilistlased, kes on tänulikud oma lemmikõpetajatele ja on osanud nende järgi valida oma eriala. Hea on tunda, et nad ei ole unustanud oma kooli. Täna näeme neid tänulikke treffneriste vilistlaskogu ridades. Nad toetavad kooli ja õpilasi, et meiegi võiksime oma unistusi täita. On aeg teha vilistlaskogule üks suur kummardus - on ju kool tänu neile saanud endale uhke klaveri, must Estonia, mudel 210!

„Sada kolmkümmend on seljataga, jõuame sada kolmkümmend veel.“ Töötagem selle nimel üksteisega koos, õppigem kooli ajal emakeelt ja matemaatikat ning hoidugem kodumaale kaotsiläinud hingeaks muutumast.

Peatoimetaja
Eliisa Ülevain

Mälestusnilde esimestest tööstajatest Tartu 1. Keskkoolis

Minu esimesed kokkupuutused Tartu 1. Keskkooliga on pärit 1950. aastate algupoolest. Üliõpilaslentorina käisin aegajalt Tartu asutustes, ettevõtetes ja koolides pidamas loenguid ajaloo-ühendustest ja kaasaja rahvusvahelist olukorrad. 29. aprillil 1950 esinesin Tartu 1. Keskkooli lõputunniõpilastele. Aspirantuur lõpetasin 1956. aastal. Töökoht tuli ise leida.

Pöördusin Tartu linna haridusosakonda tööle. Sain teada, et Tartu 1. Keskkool vajab seoses klassikomplektide arvu suurenemisega ajalooõpetajat. See mulle sobis. 1. septembril 1956 sai minust ajalooõpetaja juba tuttavas koolis. Olen siis 27-aastane ning äsja abiellunud. Abikaasa oli viimase seursuse üliõpilane. Teenistusmäär oli murelik.

Pärast kahe ja poolte kuud pikemat tööd õpetajana seisin optamatult uue väljakuulde ees. Senine direktor Elmar Loodus viidi üle linna haridusosakonda juhataja ametikohale ja suure kooli juhatamine usaldati minule. 16. novembril 1956 oli esimene tööpäev kooli direktorina. Minu juhtida oli 66 õpetajat, 1056 õpilast ning 15 ametnikku ja teenijat. Olen tänaseini tänulik neile kõigile tollastele kolleegidele, eriti õppealajuhatajatele Meta Loogile ja Vilhelmine Kivipastole ning vanematele õpetajatele Alma ja Endel Arandile, Artur Kaljotile, Olga Linnusele, Karl Maasikule, Valter Mettile, Liiida Tanimäele ja teistele heatahtlikku ja abivalmis suhtumise eest minusse.

Allan Liim,

A. H. Tammsaare nim. Tartu 1. Keskkooli
direktor 1956-1970 ning
ajaloo- ja ühiskonnaõpetuse
õpetaja 1956-1977

LOE MIILANGUT KA VEEBIS: WWW.HTG.TARTU.EE/MIILANG

JUHENDAJA

Age Salo

KÜLJENDUS

Jürgen Laks

VEEBIMIILANG

Jürgen Laks

PEATOIMETAJA

Eliisa Ülevain

TOIMETUS

Mari-Liis Kullamaa, Laura Porovart, Reelika Jõgi, Maria Roberta Org, Kristi Luha, Liisi Voll, Kadri Org, Kaisa-Liina Näär, Liina-Mari Roolah, Oto Tuul, Aksel Part, Agnes-Gertrud Aavaste

Juubeli-Miilangu toimetust tänab abistajaid ja toetajaid: Uve Saar, Ott Ojaveer, Ketlin Taidre, HTG Vilistlaskogu, Gunnar Kalajas, OÜ Greif, Tiina Pluum, Kerli Orav-Puurand, Bruno Saar, Mihkel Eidast, vilistlased ja endised õpetajad.

EDASI

EKP Tartu Linnakomitee, EKP Tartu Rajoonikomitee, Tartu Linna Rahvasaadikute Nõukogu ja Tartu Rajooni Rahvasaadikute Nõukogu häälekandja

Nr. 136 (11963)

Kolmapäev, 14. juuni 1989

Ilmub 1948. a. maist. Hind 3 kop.

MÕTETEGA MOSKVAST

Jätkame tartlastest rahvasaadikute arvamustega kongressi kohta. Et Moskvast kõneldu ja toimunuga oleme ajakirjanduse vahendusel juba piisavalt tuttavad, siis keskendume järgnevas intervjuudes vaid paarile teemale. Tartu Ülikooli poliitökonoomia kateedri juhataja professor MIKHAIL BRONSTEIN räägib peamiselt üles kerkinud majandusprobleemidest, Eesti NSV Teaduste Akadeemia Filosoofia, Sotsioloogia ja Õiguse Instituudi osakonnajuhataja, õigusteaduse doktor IGOR GRÄZIN mõttevahetustest kuluaarides.

JÄRG 3. LK.

HUGO TREFFNER, eesti kultuuri suurmees

«... ja uinujad kõik üles tööle ajab,» laulis meeskoor «Gaudamus» nimelt Hugo Treffneri mälestuseks väga sobivalt esmaspäeva õhtul Uue-Jaani kalmistul. Mida kõike peavad küll uue ärkamisaja eestlased virgudes nägema — muude sünnete piltide kõrval ka sellesama Puistee tänava kaugemas otsas asuva kalmistu haledat laost ja üksikõikset unustust. Jõe-poolses otsas, otse M. Veske haua taga asub Hugo Treffneri rahupaik. 1933. aastal paigaldatud büsti hävitati mitte 1940ndate kampaanialikus vihas, vaid 1980ndate alguse väsinud minnalaskmise ajal. Noorte eesti meeste ärataja, tööle virgutaja, eesti kultuuri suurmehe büsti (skulptor Mati Karmin) taastati nüüd Treffneri-kooli, Tartu 1. Keskkooli õpilastest muinsuskaitsete eestvõttel.

Et Hugo Treffner nimelt suurmees oli, meenutas villistlane Ain Kaalep. Igapäevaelus oli ta ju veidrik, kuid sellele, mis ta ära teha suutis, on võimalik mõelda vaid suurima austusega. Treffneri kooli ainus eesmärk oli lga hinna eest eesti poistele haridust anda, ja seda üllasketes tingimustes. Elutöö tänuväärsus paistab selgesti kätte täna, muutlike aastate tagant:

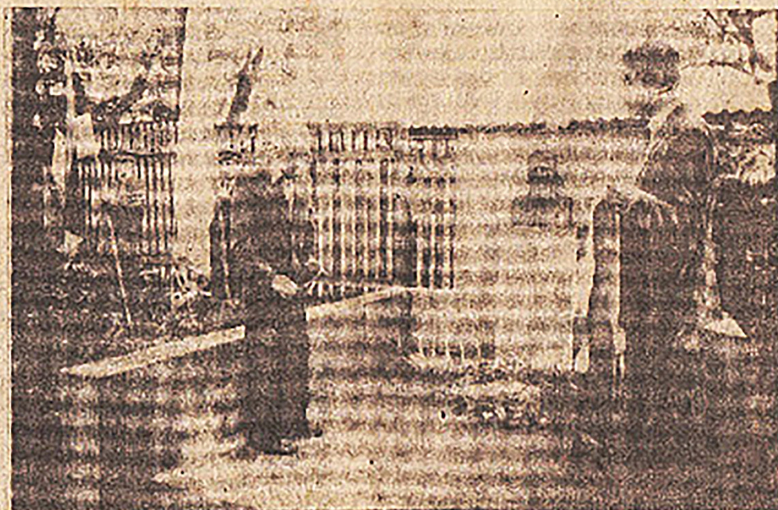
võibolla polekski olnud Vabariiki, kui õigel ajal poleks olemas olnud nii palju haritud eesti mehi. Ain Kaalepi pöördumist hr. Treffneri pronkskuju poole polnud muide tähendusrikkalt enam kaugemale kuulda — mälestamisõhtu stsenaariumi sek-kusid kõrvulukustava müraga ühe teise objekti ning teise ideo-loogia, hoopis teiste püüdluste valdajad.

Kuid kõik kõnekas oli niigi näha. Umberringi kasvavatel nõgestel, naatidel ja kõrge rohul seisis õpilased, peas 1. keskkooli sinised vormimütsid, noorematel uued, kepile toetujatel reliikvia väärtuses vanad. 1. keskkooli treffnerlikult energiline direktor Helmer Jõgi ja eesti keele õpetaja Dea Pahl rääkisid hiljem, et ausamba taastamiseks vaja minevad 1200 rubla saadi kokku aastaga, kaugeim annetus tuli villistlaselt Saksamaa Liitvabariigist, annetas ka Konstantin Treffneri öde. Uue büsti koopia avati mai algul koolimajas. Mälestamiseremoonial meenutasid 1932. aasta villistlased Richard Freiman ja Ott Mõtsmees oma klassi saatust. A. Kaalep edastas Toronto professori Karl Auna südamliku tervituse.

ENE PAAVER

□ Kõneleb 1. keskkooli direktor Helmer Jõgi.

□ Büstilt eemaldavad kätte 1932. aasta villistlane Richard Freiman ja abiturient Indrek Kiisler.

Ajaleht Edasi 1989. aasta 14. juuni lehes tunnustatakse Treffneri vast avatud ausammast.

Kus asub Treffneri kool?

LIINA-MARI ROOLAHT
&
KAISA-LIINA NÄÄR

Meie kool on teada ja tuntud üle linna ja üle maailma. Kuid kas soovijatele osatakse juhatada teed Treffneri koolini? Proovisime seda Tartu linnas inimestelt küsida.

Koht: Annelinnas bussipeatuses
Küsitletav: vanem naisterahvas
Vastus: „Kesklinnas asub. Kaubamaja juurest on tükk maad kõndida. Mine Raekoja platsi ja siis sealt otse edasi. Asub Küüni tänaval.“

Koht: uue kaubamaja ees
Küsitletav: keskealine meesterahvas
Vastus: „Kaubamaja juurest mine otse-otse läbi Raekoja platsi. Kooli vastas on Posti-/Spordimuuseum. Kui kiriku juurde jõuad, siis peab tagasi pöörduma, see on suur äratuntav maja.“

Koht: Annelinna Maxima
Küsitletav: vanem naisterahvas
Vastus: „Oi, küsi müüjate käest. Ma ei suuda isegi siit leitudelt midagi üles leida.“

Koht: Sepa tänav
Küsitletav: meesterahvas, kelle laps oli mõne aasta eest Treffneri lõpetanud
Vastus: „Treffner on Munga tänaval.“

Koht: Annelinna Maxima
Küsitletav: keskealine naisterahvas
Vastus: „Treffneri Gümnaasium...jah, ma tean küll, otse Jaani kiriku kõrval.“

Treffneri kool on nii tähtis, et selle asukoha ikkagi teatakse. Võib-olla on oleval pisut

HTG Rüütli tänavalt: „See on suur äratuntav maja“

sellest, kus inimene elab ning kus igapäevast toimetab. Äärelinna elanikel pole vajadust kesklinnas käia ning seetõttu ei tunda ka Tartu tänavaid ning hoonete asukohti. Hugo Treffneri Gümnaasium asub aadressil Munga 12. Kooli koordinaadid on 58.384618 ja 26.72051 pikkus- ja laiuskraadi. J

Helidel on uus hingamine

KRISTI LUHA

See oli viis aastat tagasi, kui vilistlased panid pead kokku. Milleks? Selleks, et järgmiseks juubeliks oleks uus ja uhke tiibklaver meie kooli aulas. Jürgen Jõgeva ning Tiit Voort juhtisid vägesid. Asutati uue klaveri fond. See „järgmine“ juubel on kätte jõudnud ning tookordne eemärk on nüüdseks realsus ja käega katsutav.

Iga väärikas kooliaula võiks omada ka väarikat tiibklaverit. Uued helid meie kooli aulas kostuvad peagi selgelt pillilt - uuel Estonia mustalt klaverilt, mis kogumisfondi abiga ja toega on juubelinädala lõpuks koolimajas kõigile vaatamiseks. Usun, et keegi ei väida vastupidist: see on üks korralik kingitus igale 130. sünnipäeva pidavale koolile. 373 annetust on tehtud ja kindlasti tuleb neid veel, kuid sellest piisas, et üsna võimatu misioon võimalikuks saaks. „Majanduslik olukord nende viie aasta jooksul pole olnud kiita, kuid õnneks on südamega ette võetud tegevus jõudnud lõpule,“ ütles direktor Ott Ojaveer. Annetajaid oli klassideni ning kevadkontserdi tuludest jõululaadani. Kõik panustasid suuremal või väiksemal määral. Direktori sõnul oli ka annetajaid, kellelt saabus arvelduskontole igal kuul teatud summa. Kõige suurema panuse andis aga 1940. aastal lõpetanud Hans Ants Pakler, kelle testamendi järgi annetas meie vilistlane koolile vanas rahas 100 000 krooni. Sellest väga suur osa läkski Pakleri lähedaste nõusolekuga klaverifondi. „Kõik annetused, olgu need suured või väikesed, tegid koolile uue

klaveri ostu üldse võimalikuks,“ ütles direktor. Nagu Jürgen Jõgeva isegi küsis: kas see on siis ikka vajalik investeeering? Ott Ojaveeri arvates on üksjagu suuri asju valmis. Klaver nende hulgas. Kui rääkida, mis kõik juba on tehtud, siis selle kõige üle on väga hea meel. „Õpetajate tänutööpreemia elab, Mauruse stipendium elab, viie kooli võistlus elab, mille stipendiumi eest vastutavad samuti vilistlased ja nii edasi.“ Neid tegusid on palju. Klaver oli üks suur „asi“, mis võeti ette just tänu vilistlaste initsiatiivile ja kogu kooliperel ja juhtkonnal on ääretult hea meel, et hoolekogu ning vilistlaskogu

toetavad oma endist kooliperet nii aktiivselt. „Teatud sümbol – aula ja klaver võiksid käia kokku. Seda enam, et meie aula seinal ripub omariikluse nurgakivi. Kooli uue klaveri jaoks pühendatakse 6. detsembril pärast sünni-

päeva jumalateenistust uue klaveri avakontsert. Uuel klaveril saab esimesed suuremad palad ette kanda vilistlane Karel Vähi, kelle sõnul tahab ta klaveripaladega uut klaverit võimalikult mitmekülgsena ja erinevates situatsioonides näidata. Esitusele tulevad palad on peamiselt Eesti autorite looming. Karel tahab nii mõneski kohas seostada helikeele just Tartu ja meie kooliga. „Vana klaver saab uhkelt ära saadetud ja uus vastu võetud,“ ütles viimaseid ettevalmistusi tegev vilistlane. Direktori sõnul saavad kõik uut klaverit uudistada 7. detsembril, kui kooli uksed on avatud kella 14:00-18:00ni. Mis saab aga palju näinud ja palju mängitud praegusest klaverist, pole täpselt veel teada. Muusikaõpetaja Ülle Keerbergi sõnul võiks see minna auditooriumisse või muusikaklassi, aga enne selle paika panemist oleks vaja klaveri jalad stabiilseks muuta, et selle transport oleks võimalikult valutult. Vana klaveri aeg aulas sai selleks koraks ümber, kuid helisid saab sellest pillist veel kätte küll ja veel. Muusitseerijad – otsige vaid teed muusikani ja kool annab võimaluse neid ka teistega jagada! 🎹

Jürgeni enda üleskutsest võetud read:

Ühe inimese jaoks päris palju päevi, kuid meie koolile, millele loodetavasti veel hulk kümnendeid ees, polegi see nõnda pikk aeg. 120. juubel oli selgelt aeg, mil ma väga ei süvenenud sellesse, mida Treffneri kool mulle anda võiks, kuid 5 aastat hiljem, siis juba vilistlasena, hakkas tänutunne maad võtma küll. Ja nõnda ühes vilistlaskoori proovis jõudsin mõttekaaslastega aulas ideeni, et kooli vana, värisevail jalgel klaver väärriks puhkust. Ja sel samal, 125. juubelipeol hõikasingi Vanemuise lavalt maha üleskutse ühisel jõul koolile uus klaver soetada.

Kultuuride kohtumisest viktoriaanlikku ajastusse

KADRI ORG

Vaieldamatult on igal detsembrikuul esimesel nädalavahetusel toimuv aastapäevaball Treffneri koolis üheks suurimaks ja oodatumaks sündmuseks terves aastas.

Aastapäevaballile kui traditsioonile pandi alus 1920. aastal tolleaegse direktori Konstantin Treffneri eestvedamisel. Nagu paljude teiste traditsioonidega, juhtus ka aastapäevaballiga, et nõukogude võimu tulekuga kadus see kooli ürituste kavast. 1990. aasta detsembris toimus üle aastakümnete taas kooli sünnipäevale pühendatud ball, on

need iga aastaga kasvanud aina suurejoonelisemateks tantsupidudeks. Aastapäevade tähistamisel on välja kujunenud kindel tava, kes ühel või teisel aastal balli korraldab. 10. klassidel on kohustus välja panna paarid, kes hakkavad balli peremehe ja perenaise tiitlile konkureerima. 2002. aastani toimus võistlus balli ajal, seejärel hakati aja kokkuvõtteks korraldama peremehe ja -naise konkursi mõni päev enne balli. Konkursi võitjapaar kuulutatakse välja aga endiselt ballil. Võitjaks osutunud paari klassil lasub kohustus korraldada järgmine aastapäevaball. Üldiselt toimub suurüritus koolimajas, mis tuleb üheks õhtuks muuta ballikleitides daamidele ja smokingis härrasmeestele sobilikuks peopaigaks, millel vastav kujundus ja miljöö. Iga viie aasta tagant, kooli juubeliaastal, toimub pidu aga Vanemuise Kontserdimajas.

Tänavu toimub 130. aastapäeva ball, mille pealkirjaks on „Ajamasinaga Inglismaale“ ning mille korraldamisel lähtutakse 130. aasta tagusest Inglismaast, kus valitses viktoriaanlik ajastu. Konkreetse temaatikaga ballide ajalugu ulatub aastasse 2004, mil klass D3, Toomas Jürgensteini juhitud korraldas balli, mille teemaks oli „Kultuuride kohtumine“.

“Muinasjutuball”: 2007. aasta balli peremees ja perenaine Lauri Läänelaid ja Liis-Mari Saavaste.

SIINKOHAL OLEKS PASLIK VÄLJA TUUA HTG TEEMABALLIDE LOEND AEGADE ALGUSEST SAATI:
2004 – „Kultuuride kohtumine“
2005 – „Tuhat ja üks ööd“
2006 – „Vampiiride tants“
2007 – „Muinasjutuball“
2008 – „Maskiball“
2009 – „Öö Chicagos“
2010 – „007: Armastusega Pariisist“
2011 – „Titanic“
2012 – „Tere perestroika!“
2013 – „Ajamasinaga Inglismaale“

MEENUTUSI ESIMESTEST TEEMABALLIST:

AIRA PEDAK, 2004. AASTA BALLI PERENAINE
Mäletan väga hästi, kuidas me Mardiga (balli peremees) konkursiks ette valmisime. Sellest on täpselt 10 aastat, mil Vanemuise kontserdimajas meie klass HTG aastapäeva balli korraldajaks valiti ja me Mardiga huvijuhi Uve Saare käe all lihvitud valssi tantsisime. Mäletan ka klassijuhataja Toomas Jürgensteini humoorikaid õnnitlussõnu: „Oh jah, tõmbasite selle jama nüüd meile kaela!“. Kuivõrd meie klass oli väga ettevõtlik, siis oli kõigil selge, et soovime aastapäeva balli korraldada ja teha seda hästi.

Seevastu balli korraldamine ning ball ise kahjuks enam nii selgelt meeles ei ole. Meie ball oli temaatiline, küll aga mitte stiilipeo formaadis. Soovisime, et üritusel oleks selge kontseptsioon ja loogika, kuid seda, kes täpsemalt kultuuride kohtumise idee välja käis, enam ei meenu. Mäletan, et Uvel olid üksikud nõudmised kava osas, kuid suures plaanis olid meil vabad käed. Seega klassi ühise koostöö tulemusena korraldasime ürituse, kus üheks õhtuks oli HTG koolimajast

saanud erinevate kultuuride kohtumispäik. Ballikülalistajatel oli võimalik nautida flamenco tantsijate etteastet, Aafrika trummi mängu (esitajateks olid vahvad rastapatsidega mehed ja naised) ja muidugi ka kooli enda rahvatantsijate etteastet. Veel meenus nagu võistlustantsupaar ja kohutantsijad. Mäletan, et üritasime Mardiga etteastete vahele võõrkeeles mõned fraasid öelda, mis ilmselt kõlasid väga valesti ja piinlikult. Selleks õhtuks olime püsti pannud ka kaks baari (võimalik, et üks oli täiendavalt veel, aga päris kindel ei ole). Üleval korrusel oli eestitemaaline baar, kus pakuti eesti sööki ja jooki. Mäletan veel, et klassikaaslased, kelle ülesandeks oli õhtu jooksul kõike head ja paremat ballikülalistele pähe määrida, olid rietatud rahvariitesse. All korrusel oli aafrikateemaline baar, mille kujunduse eest hoolitses kunstiringis käiv klassiõde, kes maalis vahvad plakatid. Selle baari eest vastutavad klassikaaslased olid rietatud aafrikateemalistesse kostüümidesse. See oli tore ja mäletamist väärt kogemus ja suurepärase, kui me oleme endalegi teadmata alustanud traditsiooni, mille HTG-lased on omaks võtnud ja edasi arendanud.

MART MOORA, 2004. AASTA BALLI PEREMEE
Korraldasime töepoolest 2004. aastal teemaballi ja väga võimalik, et see oli esimene niisugune. Meil oli lahe ja loominguline klass. Paljudele meeldis ise midagi uut ja toredat luua. Ilmselt seetõttu jõudsin ka ühiselt ideele, et tuleks korraldada temaatiline ball. Ei mäleta, kes selle idee esimesena välja käis või kust see tuli. Samuti on meile üllatuseks, et sellest miski eraldi liikumine võis alguse saada. Mäletan, et ball oli väga õdus ja muhe. Kultuuride kohtumine sobis Treffneri ruumidesse suurepäraselt. 🎭

“Tuhat ja üks ööd”: 2005 aasta balli peremees ja perenaine Andris Jasjukevits ja Inge Vent.

Ühe elu elamine

OTO
TUUL

Dea on sündinud ja üles kasvanud koos noorema õega Supilinnas. Dea vanemad olid käsitöömeistrid, omal alal hinnatud ja teenisid hästi, seega polnud perel millestki puudust. Kodune keskkond oli Dea enda sõnul „kadekamisväärselt soe ja sõbralik“, kuid vanemate sõnal olu suur jõud.

Elutark proua: Dea Pahla sooja inimesena ja hea õpetajana on paljudele tänaseni eeskujuks.

„Kui juba papa otsa vaatas, vahest ta ei öelnudki midagi, siis sain aru, et asi ei ole mitte hästi ja ma pean ennast kokku võtma,“ iseloomustab Dea kodust korda. Vastutustunne oli oluline, hiljem kooli minnes tehti selgeks, et koolis käimine on töö ja mina vastutan selle eest, nii nagu vanemad vastutavad tööil käimise eest. Vanemad ei sekkunud õpetöösse, heitsid vaid pilgu, kui tunnistusele allkirja andsid. Klaveriost koju tähendas mängimise oskamist. Selleks käis meil külas uhke baltisaksa vanadaamist klaveriõpetaja, kes oli lõpetanud Riia Konservatooriumi kuldmedaliga. „Kui ma olin kehvasti harjutanud, pani ta oma medali klaveri ääre peale ja ütles: „Vaata, siiani tuleb jõuda, aga ainult tööga.“ Koolis käis Dea Tartu I Algkoolis, tänases Tartu Kesklinna koolis. See oli tolleaegne ülitkool: suurepärase õpetajad, nõudlik ja uhke koolidirektor ning õpetajateks tulid tihti noored ülikooli õppejõud. „Ma ütlen nõnda: minu lapsepõlv oli 11. eluaastani ääretult kena. Ma ei saa öelda, et ülikrikas, aga meile oli sisse kodeeritud, et midagi ei ole raiskamiseks, aga kõik, mis vaja, oli olemas.“

SÕDA MUUTIS KÕIK
Sõjasündmused töid aga Dea kenasse lapsepõlve pöörd: „1941. aastal põles kõik. Põles nii, et ainult riidehilbud jäid selga.

Ta on meie koolis kokku õpetanud 48 aastat. Ta on õpetanud eesti keelt, kirjandust, saksa keelt ja etiketti. Ta on meie kooli staažikaim õpetaja. Ta on ainuke õpetaja Eestis, kes on ühte klassi õpetanud 11 aastat järjest. Oma endisi õpilasi kutsub ta hellitavalt oma lasteks. Teid tervitab juubeli puhul DEA PAHLA.

Ja ma ütlen nimelt riidehilbud, sest oli 13. juuli, hirmus palavad ilmad. Sakslane tungis juba peale ja NSVLi vägedel oli ettekujutus, et Emajõgi paneb rinde seisma. Anti käsk 200m ulatuses vastaskallast maha põletada. Meie elamine telliskivimajas, kuid ümber ringi muudkui süttisid

UUS ALGUS
„Mul on meeles mu vanemate ütlus, et meil on käed-jalad alles ja tööd tuleb teha nii, et lapsed saaksid koolitatud,“ võtab Dea kokku vanemate suhtumise enne uut algust. Pärast sõjapaost tagasitulekut sai pere kolida ühe vabriku kontoriruumidesse, kus

Dea Pahla
Hugo Treffneri Gümnaasiumi
(endine I Keskkoool ja A.H. Tammsaare nimeline Tartu I Keskkoool)
eesti keele ja kirjanduse õpetaja
aastail 1954-2002

magati põrandal heinakottide peal, vanemad olid saanud kingituseks voodi. Kogu mööbel koosnes lauast ja kahest toolist. „Õel oli ees esimene koolipäev, mina läksin neljandasse klassi, aga me ei saanud kooli minna - lihtsalt ei olnud midagi selga panna. Õnneks mu ema öde oli õmb-leja, kes tegi isa õe garderoobist antud riided parajaks.“ Vabriku juures elati üle aasta. Seejärel koliti Dea praegusesse elukohta Kroonuuaia tänaval. Elu läks edasi ja varsti asus Dea õppima Miina Härma Gümnaasiumisse, mille ta heade hinnetega lõpetas.

HIRMUST
Sõjast ja sellele järgnenud ajast tuleb Deale meelde: „Hirm. Sellega ma lähen ka hauda. Need küüditamisööd. Meie pere ei olnud sellest küll õnneks puudutatud, aga see alateadvus - iial ei teadnud, kes su ukse peale võib koputada. Teiselt poolt õpetas elu ettevaatlikkust. Minu papa ütles ikka, et kontrolli alati, mida sa räägid, sest töö-

poollest, neid kõrvu ja ettekandjaid oli kaasõpilaste hulgas, nende vanemate hulgas, tänaval, igal pool. Sa iial ei teadnud, kus sinu sõnu valesti tõlgendati. Mul on meeles, kui ma sain tädi käest „Kristiina Lauritsatütre“. Olin 10. klassi tüdruk ja ütlesin klassis vahetunni ajal, et teate, tüdrukud, sain „Kristiina Lauritsatütre“. Paar päeva hiljem tuli minu klassijuhataja ja ütles, et kui te niisugust kirjandust loete, siis ärge sellest klassis valjusti rääkige. Saime hiljem teada, et üks minu klassiõde läks ja ütles, et ma loen „niisugust väikekoodanlikku kirjandust“ ja oligi paanika lahti. Või näiteks, minu tädi õmbles koolikleidi peale ikka valge krae, see oli kuskilt voodilina otsast võetud valge riie, sest lihtsalt ei olnud midagi saada. Kui sedasi kooli läksin, ilus hele-valge krae kleidil, siis julgeseesama tüdruk mulle kõrvale tulla ja öelda: „Sa näed küll väga väikekoodanlane välja.“ „Väikekoodanlane“ oli siis väga halva maiguga sõna, see tähendas lausa nõukogude korra vastasust. „Süüdimõistetud õpilased saateti vanglasse või Siberisse,“ räägib Dea.

TUGLAST JA UNDERIT POLNUD OLEMASKI
Kõik oli ideologiseeritud. Näiteks kirjandustunnis väga paljud kirjanikud kustutati nimekirjast. Ma lõpetasin ülikooli nii, et ma ei olnud mitte sõnagi kuulnud ei Tuglastest, ei Underist - neid ei olnud olemaski. Ülikoolist pajatab Dea: „Sisseastumisel oli personaalne mandaat-komisjon, kes püüdis kindlaks teha, millise poole peal isa on sõdinud, millise hoiakuga perekond on ja kui suured on varandused ja mis kõik. Talulapsed põrusid enamuse. Ukse peal tuli-gi vastu üks minu klassikaaslane, kes oli Jõgeva poolt pärit ja ütles, et tema ülikool ongi käidud, sest ta oli talulaps, viis talu oli külas ja talunikud otsid koos rehepeksu-masina, aga seda peeti juba suureks varanduseks. Keegi oli siia teatanud ja kui ta siis läks aru andma, öeldi, et teiega pole midagi rääkida, teie olete kulaku tütar.“ Niisiis polnud jõukate vanemate ehk kulakute lastel ülikooli asja, Dea õnneks nende hulka ei kuulunud, kuid sissesaamine läks temalgi üle noatera: „Minuga oli niisugune lugu, et vanemad olid töölised, mingit vallasvara meil ei olnud ja minu isa ei olnud ka lapsepõlve vigastuse pärast kuskil sõjaväes olnud. Sisseastumisel küsiti kodu kohta ja seda, missuguses sõjaväes isa on olnud. Mina suure rõõmuga ütlesin: „Minu isa on eluaeg valgekaartlane olnud!“ Pidin ütlema valgepiletimees, sest valge pileti oli vabasõja sõjaväes. Minu teaduskonna õppejõud hüppas püsti, ütles „Laps, mis te räägite!“ Teine ütles „Ja teie kavatsete Nõukogude

Treffneri taustal

õpetajaks hakata, minimaalsedki ajaloo-teadmised puuduvad,“ siis ma sain aru ja vabandasin. Ma mõtlesin, et tõesti-tõesti, sinna olekski lõppenud mu karjäär.“ Ülikoolis asus Dea õppima eesti keelt ja kirjandust, milleks innustas teda pikaaegne lugemishuvi ja ülikoolis töötanud vanad autoriteetsed professorid. Juhuse läbi sat-tus Dea tegema oma pedagoogilist prakti-kat just Treffnerisse, mis tookord ei olnud mitte mingi eliitkool, vaid kehva mainega poistekool, kuhu tulemist noored õpetajad vältisid. Ometi võitis ta tänu oma lahku-sele ja hoolivusele poiste südamed ning sooritas praktika edukalt, millele järgnes kutse kohe peale ülikooli lõpetamist 1954. aastal tulla tööle Treffnerisse.

„ME EI PALU LOODUSELT ARMUANDE, ME VÕTAME!“
1954. aasta Tartu I Keskkoooli kirjeldab Dea üsna tumedates toonides: „Direktor Loodus ütles, et sügisest ootame teid siia õpetajaks ja siis ma mõtlesin, et kas veel suuremat karistust olla saab? Klassid olid pimedad, poolde seina oli tumeroheline värv, laudpõrandad olid ära kulunud ja tol-mused, tindiplärakaid täis. Mõtlesin, mis-pärast küll.“ Kogu alanud aasta oli kollek-tiivile põnev, sest sel aastal muudeti Tartu koolid segakoolideks. „Ärge ka arvake, ma ikka nutsin mitu peatait, ma ei tahtnud sinna kooli minna.“ 1953. aastal praktilal olles pidin ühe õppenõukogu ära kuulama. Õppenõukogud olid viis tundi pikad ja seal kuulsin imeasju: ühel keemiaõpetajal pandi tunni ajal laua all saapanõõrid põlema. Ma mõtlesin, püha Issand, no elu kallale

Treffneristid on nii austamisväärt, maani kummardus igaihe ees eraldi. Minu meelest treffner-ist on kaugtelt ära tunda. Ta on kuidagi väärikas, endast lugupidav ja niipalju kui mina sinna majja olen sisse astunud, nad on kõik väga siimpaatsed ja lihtsalt kohe saad aru, et treffnerist. And-ku Jumal teile jõudu, tervist ja mõistust hinnata kõike seda, mis teil käes on. Sest tänapäeva Tref-fner annab teile kaasa väga suure varanduse. Kui te elus lähete ja ütlete, et olete Treffneri lõpetanud, uskuge mind, teie peale vaadatakse hoopis teisiti. Suur õnn on olla selle kooliga seotud, ükskõik kas õpetaja või õpilasena. Raske seal on ja Treffner nõuab tööd, nõudis esimene keskkool tööd ja nõudis Tammsaare kool tööd, aga see tasub kõik ära. See on lausa varandus.

tükivad. Direktori nimi oli Loodus, Elmar Loodus, poisid kogunesid koridoris suurte plekkahjude taha ja karjusid: „Me ei palu loodusest armuande, me võtame!“ Koolis tegutsesid toona orkester ja näi-toimused reguleerisid. Korraldati kirjandusõhtuid, kui kutsuti kirjanikke kooli. Peeti küünlaval-gusõhtuid. Tähistati ühiselt näärripühasid: koolis seati üles pikad laud hanepraega ja koos olid kõik koja-mehest direktori-ni. Korraldati palju ekskursioone nii õpetajate kui õpi-lastega erinevatesse riikidesse, näi-tekts Armeeniasse, Usbekistani, Tadžikistani. Traditsiooniks kujunes ka abi-tuuriumi kümme päeva Moskvas kevadaheajal, kus abiturien-did võttis vastu Moskva sõprus-kool. Tavaliselt veedeti küm-nenda klas-si kevadel nädalapäevad Leningradi sõpruskoolis. Samamoodi hoiti sõp-russidemeid ja käidi üksteisel külas Läti, Leedu, ja Pihkva sõp-ruskoolides. Vaba aeg oli samuti tegutse-miseks. Dea klass oli väga sportlik, palju käidi trennides, sõudmises, maadlemises, võimlemises. Palju oli kogu klassiga orga-niseeritud ajaveetmist küll vastlaõhtute või pannikoogiõhtute näol, küll koolipidude-na. „Meie käigud olid sellised kultuursed, joomist, seda ei olnud. Esimest korda tulid poisid pudelitega minu juurde, kui nad olid lõpetanud ja hakkasid eksameid tege-ma. Mul pidi süda seisma jääma. Tulevad ja ütlevad, noh, nüüd meil võib siis pudel kaasas olla ja panid Värska pudelid laua peale.“

ÕPETAJA ILMA VITSATA
Üldiselt peab Dea ennast nõudlikuks, kuid sõbralikuks õpetajaks. Eriliseks teeb Dea aga tema väsimatu hoolivus oma õpilas-tele vastu. Dea elas südamest kaasa nende kodusele olukorrale, mis tingituna sõjast oli tihti peale väga raske. „Hea sõna võidab võõra vae“ ütles vanasõna, seda ilmestab hästi juhtum meie hooliva pedagoogi klas-sist: „Mu klassi sattus poiss meie Supilinna rajoonist, kes tuli kolooniast. See oli siis kaheksas või üheksas klass. Ta oli kohe sel-line atklumla vaatav, tigeдавõitu, ühesõna-ga püüdis ennast maksma panna. Tookord oli ilus komme, et korrapidaja õpilane ootas õpetajat klassi ukse taga ja avas talle

ukse. See poiss siis ütles mulle ukse taga, et õpetaja, olge väga ettevaatlik ja minge seina äärt pidi laua juurde, see uus poiss vedas musta niiti laudade vahele selle loo-tusega, et tulete komistate ja kukute, siis saab nalja . Ma võtsin teda kuulda ja läksin seina äärt pidi. Tund sai

Väärikas jäädvustus: Maail on Pahla 24-aastane.

läbi ja kõik vaatasid kahtlaselt minu poole ja siis põrandale. Sain aru, et nad hoiatavad mind. Palusin uue noormehe oma laua juurde, ütlesin, et saame tuttavaks. Ta üksi-kute sõnadega tutvustas end ja siis ma ütlesin talle, et ole nüüd nii kena poiss ja korja see niit ära, sellega võib õnnetus juhtuda ja meie klassis niiviisi ei ole põhjust ja vaja-dust teha. Sõna lausumata korjas ta selle ära ning tuli minu juurde niidipundar nä-tsus peos, ja ütles, silmad märjad: „Minuga ei ole keegi nii ilusti kunagi rääkinud.“

KATSEKSITUSMEETODIGA KLASSIJU-HATAJAKS!
Pakkumine alustada esimese klassiga tuli Deale ootamatult. Tal oli plaanis töötada 3-aastase lapse kõrvalt poole kohaga, kui helistas direktor Allan Liim ja palus Deal hakata esimest klassi õpetama, sest algselt plaanitud õpetaja põetas oma haigestunud ema. Esialgu puikles Dea vastu, tunnistades, et ta ei oska esimest klassi õpetada. Ta ei olnud elus õpetanud ühtegi last kir-jutama ega lugema, kuidas siis. Tungiva nõudmise peale nõustus Dea klassi võtma paariks nädalaks, seni kuni asendaja lei-takse. Iga tunni eel mõtles ja lootis ta, et lapsed ei hakkaks haigutama või igavusest mõõda klassi jooksma. „Oli juba kaks näd-lat koolis ära käidud, kui tuli inspektor

kooli. Tunnistasin talle puhtast südamest, et ma ei oska. Lapsed aga olid juba minu ja kooliga kohanenud ning laul ja mäng ja lugemine käis rõõmuga, inspektor pühkis muudkui rõõmust silmi ja ütles, et nad on ju nii toredad teil! Vanemad käisid direk-to-ri juures ning palusid, et ärge seda õpetajat ära võtke, lastele meeldib. Nad hakkasid mulle ka väga meeldima.“

KLASSIJUHATAJA - PERELIIGE KOGU ELUKS
Suureks toeks ja eeliseks peab Dea ühe klassi õpetamise juu-res kodude ja vanemate tund-mist. Kunagi ei olnud vajadust vanemaid kooli kutsuda, et lapse peale kaevata. Asju ajas Dea väga delikaatselt, sest eks vanemad tahavad lapsest esmajoones head kuulda. Vajakajäämistest saab alati rääkida nõuande vormis. Klassist läks küll muist õpilasi ära ja tuli juurde, kuid suurem osa õppis klassis kõik ri aastast. Õpilasi kirjeldab Dea mitte tippandekaid, kuid see-eest töökaid ja lõpmata heasoovlikke. 1974. aastal, kui klass, kes oli 11 aastat Dea käe all olnud, lõpetas, olid kolleegid mures, kuidas see päev üle elatakse. Dea aga tegi endale selgeks, et kui nad on kogu aeg temaga leppinud ja kui nad on ikka seitse vakka soola koos ära söö-nud, siis kuhu nad jäävad? Tulevad ikka tagasi! Täpselt nii oligi ja on ka praegu. Kui ülikooli läinutel eksamid olid, tuldi läbi, kohvitati. Kui poisid sõjaväkke läksid, tulid külla, jumalaga-jätmised keetsid hommikuni. Siis kut-suti Dea laste sündi tähistama ja hiljem vanemaid matma, Dea on igal pool osaline olnud, justkui pereliige. Pärast lõpetamist hakkasid meheleminekud ja naisevõtud - lugematuid kordi on Dea pul-mades hommikuni tantsinud.

TÕUS HARIDUSE LIPULA EVAKS
Treffneri tõusust räägib Dea järgmiselt: „See toimus aegapidi ja algas siis, kui piirid avanesis. Väliseestlasi tuli palju kodumaale käima ja nii tulid vanad vilistlased esma-joones oma vana kooli vaatama. Ja teate kui harras oli näha, kuidas üks vana mees tui, võttis oma peakatte, seisis klassi ukse peal ja ütles: „Vaadake, siin oli minu pink, ma istusin siin.“ Väga suur eestvedaja oli tolle-aegne direktor Helmer Jõgi, ise Treffneri poiss. Ta oli sellest vanast Treffneri koolist ja selle ajaloost väga huvitatud. Otsis selle kohta kirjandust ja väliseestlased töid talle materjale. Ta püüdis sealt muistrit võtta. See hoiak sai koolile, kõigile viimseni omaks. Õpilased ajasid selja rohkem sirgu ja olid väga uhked Treffneri üle. Ja kodudes hak-kasid kõnelema vanaisad, kes olid need tõe-lised treffneristid olnud. Kaevati välja kõik, mis vähegi sellest vanast Treffneri ajast oli. See läks nii iseenesestmõistetavalt, sest Tallina koolid hakkasid ka nimesid tagasi saama. Ja ega see traditsioon päriselt ära ei olnudki surnud, akadeemiline hoiak ja uhkus selle üle, et ma olen lõpetanud Tartu I Keskkoooli, see oli kogu aeg ja nagu näha - püsis tänaseni. 🍀

National Gallery vääriline kunst HTGs

REELIKA
JÕGI

Käime iga päev koolimajas ringi - tuhiseme ühest klassiruumist teise, täiendame sööklas energiavarusid ning laseme vabade tundide ajal puhkeruumis silma looja. Ent kui paljud meist on heitnud pilgu ka seintele ning avastanud mitmeid toredaid kunstiteoseid? Pühime tolmule meie kunstipärlitelt

Laivi Suurväli lõpetas eelmisel aastal Eesti Kunstiakadeemia moedisaini alal. Ta on õppinud moodi ka Helsingis ning turundust ja reklaami Londonis. Laivi tegemistega saab end kurssi viia aadressil www.laivi.ee.

ressil www.siljaerg.ee.

Mari Jõgiste töötab HTGs kunstiajaloo õpetajana ja Tartu Kunstimajas pedagoogi ning giidina. Loomulikult juhendab ta HTGs ka kunstitreffi.

Silja Erg õpib Tartu Ülikoolis bioloogiat, maalib õlimaale ning teeb vildist vahvaid nukke. Tema tegemistega saab tutvuda aad-

Henry Griin lõpetas kevadel Eesti Kunstiakadeemia stsenograafia erialal. Hetkel on tegev Tartu Uues Teatris.

Laivi Suurväli (2007)

Mari Jõgiste (2006)

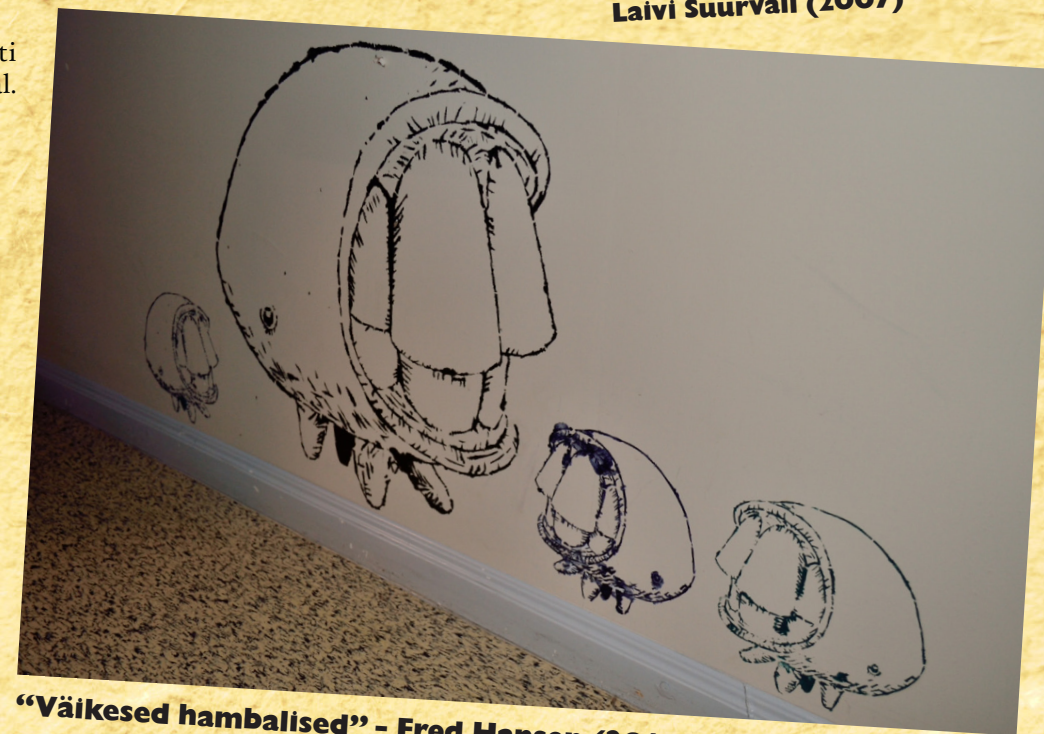
“Nägu” - Karen Kangro (2005)

Naine ajalooklassi vastas - Eva Nigu

“Hugo Treffner” - Silja Erg (2008)

“Väikesed hambalised” - Fred Hansen (2012)

Söökla viiulid - Silja Erg (2008)

“Poiss õhupalliga” - Fred Hansen & Karoliine Teelahk

Henry Griin (2005)

Mari Jõgiste (2006)

“Karje” - Jüri Lääs & Helena Kilp (2008)

“Piiluv tegelane” - Fred Hansen (2012)

Perekond Punga

AGNES-
GERTRUD
AAVASTE

MIS AASTATEL TE HTG-S ÕPPISITE?

Aime Punga: Lõpetasin põhikooli praeguses Tartu Karlova Gümnaasiumis (Tartu 7. Keskkool) ning asusin õppima Hugo Treffneri Gümnaasiumi (A. H. Tammsaare nim. Tartu 1. Keskkool) matemaatika eriklassi 1968. aasta sügisel, lõpetasin 1971. aastal.

Tanel Punga: Alustasin oma kooliteed A.H. Tammsaare nimelises Tartu 1. Keskkoolis 1981. aastal, mis oli HTG nn. eel-lane. Minu HTG-s õppimise aastad jäävad vahemikku 1989-1992 (kooli nime muudeti 1989. aastal).

Kristiina Punga: Aastail 1984-1995, sest peame ju Tammsaare-kooli auga praeguse kooli eelkäijaks.

TÄNAPÄEVAL KÄIVAD TREFFNERISTID PIDUTSEMAS RÜÜTLI TÄNAVAL JA MÖKUS, KUS JA KUIDAS PIDUTESID TREFFNERISTID TEIE AJAL?

Aime Punga: Meie koolipeod olid üle linna kuulsad ning noored tulid kokku kõikjalt. Et tantsima pääseda, pidi kolmandikust seisvatest noormeestest lihtsalt läbi trügima. Kell 21.00 pidid põhikooli õpilased peolt lahkuma, aga väga tihti püüti end poistesumma ära peita ja pidu natuke kauem nautida.

Tanel Punga: Nii palju kui mina mäletan, siis meie küll eriti ei pidutsenud, ju siis olime kõik õppetöö ja muude hobidega seotud. Küll sai klassikaaslastega vähe "lipsu lödvemaks lastud" suviste bioloogia praktikumide ajal. Paar korda sai ka käidud Humalas, mis meie ajal oli legendaarne Tartu õllekas.

Kristiina Punga: Samamoodi, nagu kõik treffneristid siiski Rüütli tänaval pidutsemas ei käi, on raske ka ükskõik mil muul moel üldistust otsida. Igav, ent sugugi mitte häbi tunnistada, et pigem seostub minul gümnaasiumiaastatega õppimine. Minu sõpruskonnas oli tavaks küll ka üksiteisele külla sattuda, aga näiteks ülikooli raamatukogu oli samuti mõnus koht, otsitavat vabadusvaimu leidis seltsis sealtki. Pidu meis enestes võib mitmesugune olla.

KAS TEIL ON KOOLIAJAST SÄILINUD SÕPRUSSIDEMEID, MIS ON VASTU PIDANUD SIIANI?

Aime Punga: Jah, on. Kõige püsivam sõprussuhe on paralleelklassi poisiga, kellega panime leivad ühte kappi üsna varsti pärast kooli lõpetamist. Kanname siiani ühist perekonnanime ning saan oma töömuredest ja –rõõmudest rääkida kodus koolivennast abikaasale.

Head suhted on säilinud ka pinginaabri ja mõnede klassiõdede ja -vendadega. Paraku on elu meidki mööda ilma laiali viinud ning

Aime Punga ja tema lapsed Kristiina ja Tanel Punga on seotud Hugo Treffneri Gümnaasiumiga mitmel moel. Kooli mõju on olnud mitmekesine: ühine leivakapp koolikaaslasega, unistuste ametil töötamine, õpilaste seas lemmikõpetajaks tõusmine. Uurisin seda põnevat perekonda pisut lähemalt.

kohtumisi ei toimu kuigi tihti.

Tanel Punga: On küll, kuigi üks aeg ja vahemaa on teinud oma töö, mistõttu on ka sõprussidemed jäänud nõrgemaks.

Kristiina Punga: Ikka-ikka!

MILLISED OLID OLULISEMAD ÕPETUNNID KOOLIAJAST, MIDA KA HILISEMAS ELUS OLETE SAANUD KASUTADA?

Aime Punga: Kindlasti on mõningate õpitud koolitarkuste kõrval minusse juurdunud teadmine, et:

kui sa kirjutad kirjatükki, mida peab lugema keegi teine, siis väljendad oma lugupidamist selge ja loetava käekirjaga (õp. L. Tanimäe);

noormees tõuseb (vanema inimesega) rääkides püsti, paneb pintsakunõbid kinni ja võtab käed taskust välja (õp. K. Kruse);

pea ei ole prügikast (L. Tanimäe);

viisakus avab kõik lukustatud ukSED (õp. A. Lindmäe).

Tanel Punga: Kahtlemata bioloogia, keemiat ja inglise keel. [T.Punga töötab viroloogia teaduri ja õppejõuna Uppsala Ülikoolis, Rootsis. -toim.]

Kristiina Punga: Kõige muu kõrval ei pea ma siiski vähetähtsaks ka kooliteadmisi, mida siit kaasa sain. Kui aga kuidagimoodi püüda sellele küsimusele vastata, siis on kodu ja kooli arusaamadest kujunenud suhtumine inimestesse kõige konkreetsem vastus.

MIS AJENDAS TEID OMA LAPSI PANEMA SAMASSE KOOLI, MILLE ISE OLITE LÕPETANUD?

Aime Punga: Põhjusi oli mitu:

- usaldas in oma kolleege - teadsin kooli taset ja soov kindlustada oma lastele parim haridus oli suur;
- meie kool oli sel ajal üks väheheid, kus ka algklasside õppetöö toimus hommikupoolle. Üle poole Tartu koolides algas väikeste õppetöö pärastlõunal. Minule oli vastuvõtmatu teadmine, et päeva parimat aega ei saa kasutada mõistlikult ja õhtul, kui väsinud on nii laps kui ka õpetaja, laotakse müüri noorte edasisele haridustele;
- elasime Tartust mõned kilomeetrid väljas ning ühistransport oli olematu. Et lapsed saaksid hommikul kooli, pärast kooli treeningusse ja muusikakooli ning õhtul koju, tuli väga täpselt läbi mõelda, kuidas pere sõitmis autoga mõistlikult korraldada.

KAS JA KUIDAS MÕJUTAS TEID SEE, ET TEIE VANEMAD OLID HTG LÕPETANUD?

Tanel Punga: Eks ta ikka mõjutas. Ema ja isa mõlemad tundsid erinevaid õpetajaid ja osa neist olid ka minu õpetajad. Kui nad

õpetajatega trehvasid, eks siis ikka pärisid, kuidas mul õppimine edeneb, ja ega ma ei tahtnud emast-isast kehvem ka olla.

Kristiina Punga: See on minu jaoks oluline teadmine olnud ja nii mõnigi kord sun-dis see teadmine end rohkem kokku võtma. Aga osaliselt mõjutas mind ilmselt juba seegi, et mind ennastki siia õppima pandi.

MIS ON KÕIGE ERILISEM MÄLESTUS, MIS TEILE KOOLIAJAST ALATISEKS MEELDE JÄÄB?

Aime Punga: Koolil on olnud osa minu elukutse valikul.

Minu vanavanemad olid õpetajad – vanema algklassi- ja vanaisa matemaatikaõpetaja. Ka isa oli töötanud koolis matemaatikaõpetajana. Ilmselt sain elukutse valimiseks tõuke kodust, kuid viimase otsuse tegin lõpuklassis.

Olin abiturient ning meie kooli 2. klassi õpetaja haigestus septembrikuul algul. Sel ajal töötas kool kahes vahetuses ja koolis õppisid õpilased 1.-11. klassini. Algklasside tunnid algasid pärastlõunal ja lõppesid õhtul kella kaheksa-üheksa paiku. Asendajat õpetajale kohe ei leitud ning direktor Laine Raudsepp küsis minult, kas ma ei oleks nõus mõni päev õpetajat asendada. Muidugi olin nõus, ettepanek oli ju põnev! Mõnest päevast sai nädal, nädalast kuu ja nii ma töötasin ilma igasuguse ettevalmistuseta 2. klassi õpetaja ja klassijuhatajana kuni jõuluden.

Kristiina Punga: Kõige muu kõrval ei pea ma siiski vähetähtsaks ka kooliteadmisi, mida siit kaasa sain. Kui aga kuidagimoodi püüda sellele küsimusele vastata, siis on kodu ja kooli arusaamadest kujunenud suhtumine inimestesse kõige konkreetsem vastus.

Alustamas kooliteed: Kristiina Punga 1984. aasta sügisel.

Olin peaaegu neli kuud käinud hommikupoolikul koolis ning pärast kooli töötanud täiskoolmusega "õpetajana". Õnneks leiti lõpuks ka asendusõpetaja, aga minu jaoks oli elukutse valitud.

Mälestused on suuresti seotud mitte õppetööga, vaid ühiste kooliväliste tegevustega. Eredalt on meelde jäänud meie lennu (neli paralleelklassi) ekskursioonid Vargamäele ja Moskvasse, klassi suusapäävad klassikaaslaste vanavanemate talus, kus klassivend Ignar Fjuk majja soojasamiseks tegi tule prachaju, ühiselt kirjutatud kirjanid eesti keelega raskustes olevale klassivennale, külasõidud klassijuhataja poole, lõpuõhtu kooli aulad. Täna on kahju, et ma ei saa tunda seda tunnet, mida tunneb iga inimene, kui ta aastate pärast läheb oma vanasse kooli, otsib tuttavaid paiku, oma klassiruumi. Minu kooliaja mälestused on suuresti mattunud tööaja kogemuste ja mälestuste alla.

Tanel Punga: Oli selline lugu, et sai koolis ühe kaaslasega vähe "müüratud". Aga läks pisut nihi ja tulemuseks oli see, et lõhkus in kooli akna ära. Kahjuks nii õnnetult, et just, siis kui õppealajuhataja Punga mööda läks. Ise lootsin, et asi laheneb "iseenesest", aga ei. Õppealajuhataja oli karm ja käsk konkreetne. Pidin hoopis isaga uue klaasi lõikama ja terve laupäeva koolis akent parandama. See, loo moraal minu jaoks oli see, et kõiki õpilasi koheldi HTGs võrdväärselt, oled sa siis õppealajuhatajaga lähisuguluses või mitte.

Kristiina Punga: Eelmisel nädalal koh-tasin tänaval endist füüsikaõpetajat, tere-tamisega tuli muidugi meelde see üks ja ainus kord, kui kontrolltöö jaoks spikerdada püüdsin (edutult). Sattusin hiljuti klassiruumi 139, kus ma muidu sagedasti ei käi. Üle ukse-läve astudes tuli täiesti ootamatult meelde pöörane hirm, seesama, nagu kõige esimesel koolipäeval, kui selle klassi ukse taga aktusele minemist kartsin.

PEREKOND PUNGA LEMMIKÕPETAJAD:

- Urmas Kokassar, kes oli oivaline pedagoog ja suutis minus äratada huvi bioloogia, ja eelkõige molekulaarbioloogia vastu. Tänu temale olen ma endiselt tegev molekulaarbioloogia vallas. (Tanel Punga õpetaja)
- Margit Park - tema inglise keele tunde pidi alati tõsiselt võtma. Tema ranguse ning järjepidevusega suutis ta inglise keele paljudele selgeks teha. (Tanel Punga õpetaja)
- Vaino Hussar - legendaarne kehalise kasvatusõpetaja, kes oma fanaatilise suhtumisega sporti, süstis minusse suure hulga sportimisvajadust. (Tanel Punga õpetaja)
- Liidia Tanimäe - tegi ka tütarlastele füüsika arusaadavaks. (Aime Punga õpetaja)
- Velaine Päi - daam selle sõna kõige paremas tähenduses. (Aime Punga õpetaja)
- Liina Lääne - kirjandustunnid olid väga huvitavad. (Aime Punga õpetaja)
- Laine Sangernebo - minu esimene õpetaja, sest tema nõudlikkus ja rahulikkus olid rõõmustavas kooskõlas. Mul on hea meel, et olin kodust saanud kaasa sellise kasvatus, mis aitas seda juba väiksesena väga hinnata. (Kristiina Punga õpetaja) 🍀

Treffneristi tunnusmärgid läbi aja

LIISI
VOLL

Treffneris, nagu paljudes teistes koolides, oli tavaks lasta abituriumi alguse puhul sõrmus teha. Kuni 1997. aastani ei olnud selle kombega seotud kooli direktsoon,

Läbiv joon meie kooli loos on treffneristi massist eristava tunnusmärgi olemasolu, mis toimib ka staatuse sümbolina. Eesti ajaloolle omaselt on kooli sümbolika arenenud ja muutunud, pidanud võõrvõimuga kohanduma, kuid lõpuks ikkagi püsima jäänud.

iga lend otsustas ise, kas ja mis-sugune sõrmus peaks olema. Seepärast leidub Treffneri lõpu-sõrmustest erinevaid variante, kahjuks on mudelite varieeru-mise tõttu raske nende ajaloost head ülevaadet saada.

Esimesel pildil on näha meie õppealajuhataja lõpusõrmus, mille disainiga tegeles Sirje Ruber, kes võitis eeskujul ühest vanast sõrmusest. Alles üli-koolis sai Aime Punga teada, et uhkusega kantud lõpu-sõrmus on disainilt peaaegu identne Treffneriga konku-reeriva Tallinna Realkooli omaga.

Treffneri kooli värskest huvijuhina tööle asunud Uve Saar pakkus välja koo-

2

vaadates paistab, et koolisõr-muse kandmine on peaaegu et elementaarne, andes lootust, et seda traditsiooni hoitakse veel kaua au sees.

Üllataval kombel pole kooli lõpumärgide ajalugu keskmisele treffneristile kuigi tuttav, vaatamata asjaolule, et meie koolil on ainulaadne märgikol-lektsioon. Nimelt on Treffoonia üks väheheid, kui mitte ainus kool Eestis täieliku lõpumär-kide koguga, mis on kasvanud 96 aasta jooksul. Enamiku neist annetas Konstantin Treffneri järeltulija ning kolmandiku andis koolile eksponeerimiseks vilist-lane Indrek Ilomets, kes alustas kollektsioneerimisega juba güm-naasiumis.

Vanimad teadaolevad lõpumärgid, millele on iseloomulikud kahe-päised kotkad ja kirillit-sa, pärinevad aastatest 1916 ja 1917. Enne neid anti 1908. aastal välja märk kooli 25. juubeli puhul. Järgmise lennu lõpetamine lükkus Vabadussõja tõttu aasta edasi, kuid nüüdsest olid märgil ladinakeel-sed tähed ja ka kotkas oli ühe pea kaotanud. Eesti Vabariigi ajal toimusid koolikorra-ladusega seotud muu-datused tõid kaasa ka muutused märkides. Koolireformi tagajär-jel muutus gümnaa-siumiaste viieklissi-liseks ja tekkis kolm erinevat haru. Ei ole

1

täpselt teada, mida sümboli-seerivad tähed „P“ ja „R“ (Pilt 5)

Kui kuni 1928nda aastani domineerib (teadmiste)tule motiiv, tekib peale seda lõpumärgile õõkull. Kuid 1938.aas-

5

tal võime näha, kuidas tarkuselin-nust on ajapikku arenenud suitsupääsuke, mis süm-boliseerib treffneristile omast patriotismi, mis tuli nii selgelt välja ka siis, kui oli vaja kodumaa eest sõtta minna.

Nõukogude ajal oli Tartu 1. Keskkooli lõpu-märgi standard tuletatud 1938. aasta märke-gist, kuid 74. lend tahtis originaalmärki võimalikult täpselt kopeerida. See tähend-as ka sinimustvalget värvikombinatsiooni, mis oli kommunistlikule valitsusele vastu-meelne. Nõuti, et algne versioon asenda-taks poliitiliselt korrektse variandiga. Neid kahte märki näete pildil 7. Alates 1957. aastast pidid kõik lõpumärgid ühesugused olema, välimuselt meenutasid veel veidi eestiaeget suitsupääsukesega märki, kuid aastaarvu alla ilmus koolimaja fassaad. Võimla 100. aastapäeval väljastati atleeti kujutat märk, millele on kirjutatud kooli tollase nime kõrval ka Hugo Treffneri Gümnaasium, näidates, et kooli õpilastel ja õpetajatel ei lüünud ka survesta-va võõrvõimu all meelest, kus asuvad nende kooli juured. 🍀

Elu nagu habemenenoa teral – 30 aastat Treffneris

LAURA
POROVART

See, et proua Reet Praats pärast Tartu III Keskkooli (praegune Tartu Raatuse gümnaasium – toim.) lõpetamist ülikooli ajalugu õppima läks, oli selgemast selgem, sest ajaloo vastu oli noorel Reedal huvi suur. Olgugi et olemas oli ka kutse eesti filoloogia alale, jäi Reet oma soovile kindlaks. Lõpetanud ülikoolis ajaloo eriala, alustas Reet 1958. aastal Tartu II Keskkoolis (praegune Miina Härma gümnaasium – toim.) ajalooõpetajannana tööd, kus tal oli asendusõpetaja koht. Kahe aasta pärast pakuti talle aga täiskohta Anton Hansen Tammsaare nim. Tartu I Keskkoolis, mille ta ka vastu võttis. Ta sai õhtuse vahetuse ajalooõpetajaks. Klass, kus Reet sageli õpetas, asus Printsessi majas direktori kabineti asemel. Kui arvate, et Reet kolmkümmend aastat vaid ajalugu õpetas ja muuga ei tegeleenud, siis tuleb uuesti mõelda! Nimelt 1965. aastal pakkus tollane direktor härra Allan Liim proua Praatsile noorema vahetuse õppealajuhataja kohta ning pika venemise peale oli ta nõus koha vastu võtma. Nüüd, veidi vähem kui viiskümmend aastat hiljem, kahetseb Reet südamest, et õppealajuhataja kohaga nõustus ja ei saanud olla klassijuhataja. Kui tänavustel juubelüritustel kohtuvad õpetajad oma endiste klassidega, kohtub tema lihtsalt oma endiste õpilastega.

Küll aga ei jäänud Reet Praatsi töökohtustuste hulk pidama, vaid aina kasvas. Nimelt võeti aastal 1967 Nõukogude Liidus vastu otsus, et õpilasi tuleb koolides ideoloogiliselt paremini ja efektiivsemalt kasvatada. Uuenduste läbiviimiseks loodi uus ametikoht – klassi- ja koolivälise töö organisator. See amet erineb Reeda sõnul praegusest huvijuhi kohast just seetõttu, et tollal olid õpilaste huvid teisejärgulised, kõige tähtsamad olid ideoloogilised küsimused. Uue ametiposti üle tundis Reet algul suurt heameelt ja pidas seda pikalt parimaks ametikohaks üldse. Esmalt seetõttu, et seal oli vaja palju sehkendada ja organiseerida, teiseks oli selle ameti algusaastatel valitsusepoolne surve üsna nõrk, kuna tegemist oli niivõrd uue nähtusega, ning koolil oli suur vabadus isetegemiseks. Selline olukord kestis 1976. aastani. Edasi hakati koole suvestama, nõuti kommunistlike noorte ridade kasvu, suurendati aruandlust ja kontrolli kõrgemalt poolt sages.

„SEINAD ANNAVAD KAASA“

Klassi- ja koolivälise töö organisatori töökohustuste hulka kuulus nii poliitiliste massiorganisatsioonide juhendamine kui ka kooliakustele, pidade ja puhkeõhtute korraldamine. Aktus erines tollal juba selle poolest praegustest aktustest, et neid peeti valitseva võimu ülistamiseks ja ideoloogia

Lõviosa Treffneri gümnaasiumiga kokkupuutuvaid õpilasi seob end kooliga tavaliselt kolmeks aastaks. Õpetajate kohta see reegel ei kehti. Kui kord tuldud, siis selleks, et pikemalt peatuda. Kooliperega jagab muljeid kolmkümmend aastat Treffneri koolis töötanud kauaaegne ajalooõpetaja Reet Praats.

juurutamiseks. Igal aastal oli temaatika, millest tuli lähtuda, iseasi, kuidas ja mis viisil tegutseda. Üks oli aga kindel: mida paatoslikum kogu üritus oli, seda rohkem „kõrgemal“ rahul oldi. Reeda sõnul taoline paatoslikkus Anton Hansen Tammsaare nim. Tartu I Keskkooli õpilastele ei sobinud. Ilmselt oli asi selles, et „seinad annavad kaasa“ ehk viide patriootlikule

kogude võimu vastu, näiteks „Venelased Eestist välja!“. Hiljem tuli sellest koolile suur pahandus. Koolis käisid käekirja kontrollijad ning lasid õpilastel trükitähtedes etteõeldud tekste kirjutada, et tuvastada lendlehtede autoreid. Õpetaja Praatsi 7.A klassis oli selles salaorganisatsioonist üks noormees, põhituumik oli paralleelklassist, 7.B-st, mille klassijuhataja sai hiljem valju noomituse. Direktori olukord oleks võinud muidugi olla palju kurvem –

rimine. Meie kooli poisse kutsuti vajaduse korral haridusosakonda küttepuid tassima või erinevate autahvliite avamisel publikuks olema – kesklinnas asuva kooli võlud. Samuti oli komsomolikomitee üheks tööks mitmesuguste aruannete vorpimine. Reet iseloomustas seda olukorda sõnaga „fassaad“ ehk pealispinnal oli kõik ilus ja torete, aga sisu kuidagi võlts. Ka tuli korraldada üritusi, mis olid nagu „linnukese“ pärast, samas meenuvad Reedale õpilaste täiesti iseseisvalt korraldatud meeldejäävad õpetajapäeva tähistamised, nääripeod ja aktiivlaagrid.

Muidugi ei saa üle ega ümber õpilastele kehtestatud vanapaberinormist, mis celdas kooli poolt eraldi ruumi ja kaalu ning inimest, kes paberilaadungeid vastu võtaks. „Laadungeid“ just seetõttu, kuna vanapaberi norm ühe õpilase kohta oli 25 kilogrammi. Kas Teil, mu armas lugeja, oleks igal aastal majapidamisest välja anda veerand tsentrit paberimassi? Ei? Ka tollel ajal ei olnud hirmsaid paberivirvu kõigil kodust võtta, kuid treffnerist on alati kaval olnud ja oli ka siis. Paberiga kahask toodi ka telliskive või tehti paber lihtsalt märjaks, et see rohkem kaaluks. Ebaharilik ei olnud isegi see, kui vanemad ühel hetkel avastasid, et mõni paks sõnaraamat või teatmeteos on riulist kadunud – see kaalus ju palju ja nii saadi norm rütem täis! Samuti kehtestati koolile vanametallinorm, kuid see tühistati õigepea, kuna jõuti järeldusele, et lapsed ei tohiks määrduvad metalliga kokku puutuda. Pealegi oli metall raske ning võis põhjustada soovimatuid õnnetusi. Peale taaskasutusse antavate materjalide pidi kool andma neli veredoonorit, õpilastest moodustama liiklusinspektortite salga, tuletõrje noortesalga, sanitaarsalga ja muid vajalike ametite täitjaid.

AJALUGU TÖÖLISKLASSI SEISUKOHA

Ajalugu ja selle käik oli ja on ka praegu teema, mille üle võib teatud punktides vaielda. Veelgi riskantsem oli seda õpetada ajal, mil mõni vale sõna võis hiljem kaasa tuua palju pahandust ja isegi „noomitusi“. Tagasi vaatades tõdeb Reet, et provokatsiooniliselt küsimusi tundides ei küsitud ja tegelikult oligi vaid üks kindel teema, mis oleks võinud õpilasi liigelt üles ärgitada – Eesti Vabariigi kadumine 1940. aastal. „Seda nimetati „Sotsialistlikuks revolutsiooniks rahulikul teel“, aga tegelikult me teame ju, kui rahulik see oli – tankid olid väljas. Õpilased seda teadsid.“ Õpetaja pidi olema kaval ning nii ta selgitaski, et seda teemat käsitlemine tööliisklassi seisukohast ja kuna tööliisklass oli alati võidelnud parema elu, võrdsuse ja vendluse nimel, polnudki suurt probleemi. Ometigi oli ühte ja teist, mida tuli maha väkida, näiteks teatud meelsusega kirjanikud ja kunstnikud ning õelda nende mainimise asemel „ja nii edasi“. Teine kahtlane punkt ajaloo oli kolhooside rajamine Eestis, seevastu Nõukogude Liidu ajalugu ei häirinud

LINNUKESED KIRJA!

Organisaatori peamine ülesanne oli kooli õpilasomavalitsuse juhendamine ning nende töö koordineerimine. Koolis oli selleks komitee, mille eesmärk oli õpilaste maailmavaadete kujundamine ja nende klassi- ja koolivälise tegevuse organiseer-

kedagi, sest tegelikult ei teadnud keegi, kas see on päriselt juhtunud või ei. Tuli lihtsalt õpetada ja kui hästi otsida, leidis sellestki teemas põnevaid nüansse, mis õpilastele huvi pakkusid.

JUMAL TÄNATUD, ET TULI DISKO!

Nagu pioneeride tegevusel ja relvaõppel pidi olema kindel juht, oli see nõutav ka koolipidudel. Selleks oli kultuurmassilise töö sektori juhataja (komsomolikomitee liige), kes organiseeris pidusid, esinejaid ning pani kokku eeskava. Pidudel mängis kooli oma orkester. See kujunes muusikaalsetest poistest ühe entusiastid eestvedamisel. Biitlite saabudes läks lahti aga hoopis teine trall. Kuna muusikainstrumente oli vähe saada, kultuurimajad ja klubid, siis tuli pillid ise teha. Teate küll Rock Hotelli lauluridu „...kuuris välja vineerist sai saetud kitarr“. Vineeri „väljalõigetele“ saadi aga kõik muu vajalik telefoniatomaatide

koolide õpilaste tung peole oli suur ning pahatihti olid alumise korruse aknad kividega sisse visatud. Võõraid üldjuhul üksinda sisse ei lubatud, kuid oma kooli õpilastel oli lubatud kaaslasega tulla. Ühel korral aga õpetaja Praats heldis ning lasi ühe võõra noormehe sisse, sest too lubas südamest, et ta ei tee pahandust ja käitub viisakalt. Peolt lahkudes tänas noormees isiklikult Reeta veel kord ja polnud tõesti pahandusi teinud. Samas meenub jällegi seik ühest koolipeost, mille tung oli nõndavõrd suur, et terve Jaani kiriku esine plats oli paksult noori täis, nii et pileti ostnud õpilased ei pääsenud rahvamassist läbi. Siis tuli appi kavalus – kutsuti kohale õpetaja Märt Kask (füüsikaõpetaja) oma fotoaparaadi ja valguga ning hirmutati sellega õpilased sissepääsu juurest mõned meetrid eemale. Muidugi polnud aparaadil filmigi sees, kuid kartus pildile sattuda sundis siiski noori taganema.

Vanavanaema: Reet oma lapselapselastega jaanipäeval kodus.

Peale „tavaliste“ koolipidude ka õuepidusid. Õuepeod peeti kooli sisehoovis, kus praegu asub aatrium. Maja seinad ehiti kaskedega üle hoovi tõmmatud nõõridele riputatud valgustid ja veoauto kassis mängis orkester. Muidugi meelitas taoline pidu kohale palju võõraid õpilasi. Õuepidude miinus oli see, et pidu sai alata siis, kui juba hämarus, seetõttu jäi tantsuag lühikeseks, sest pidu pidi lõppema hiljemalt üheteistkümneks õhtul.

номер ноль

Nagu igas koolis, pidi Anton Hansen Tammsaare nim. Tartu I Keskkoolisgi toimuma õpilaste sõjaline algõpetus. Algul oli see nagu iga teine õppeaine, kuid seitsmekümnendate teisel poolel muutus sõjaline

algõpetus koolisüsteemis väga tähtsaks ja aineõpetajaks määrati erusõjaväelane, kes eesti keelt ei mõistnud. Vilistlased on hiljem rääkinud, kuidas õpetaja klassis eesti keelsete roppustega üle pilluti, sest too ei saanud ju aru, mida õpilased talle ütlesid. Tuli klassist välja, õhetas ja punetas. Nii oli meie koolis sõjaline algõpe „Һомеһ ноль“ ja kunagi ei olnud kontrollid meie kooliga rahul. „Oli täitsa SOSI“. Mõni aeg hiljem tuli aga ametipostile mees, kes tahtis juba oma eluajal kuulsaks saada – Mihhail Tšunihhin – tema oli olnud sõjaväestaabi töötaja ning võttis oma tööd täie tõsidusega. Eesti ropud sõnad lasi ta ühel õpilasel kirillitsas üles kirjutada. Nüüd algas sõjalise väljaõppe tõusuteel! Meie koolist sai esekujulik kool, mida teiste koolide sõjalise algõpetuse õpetajad käisid külastamas, märkmik käes, et kirjutada, mida

edasi anda. Nädalas oli ette nähtud üks tund, mis aasta peale tegi 35 tundi. Seega asutati filmiklubi „Ars“ ja Saluudi (praeguse Ateenas) kino andis kasutada ka oma kinosaali. Eialgu korraldati koolidevahelisi kinoõhtuid, kuna saal tulid täis saada ja meie kooli õpilastest poleks saal täis saanud. Kui Teile tundub, et sääranne kino sahkher-mahker tõi Saluudile tohutult sisse, siis tegelikult ei saanud kino sellest kasu, kuna ei müüdnud mitte tavalisi kinopileteid, vaid Filmipropagandabüroo pileteid ja kino sai linnukese kirja vaid „loengulise tegevuse eest“. Küll aga hakkas Reet Praats õigepea tegema kinole vastuteeneid. Nimelt oli kinodel väga suur lastescaanside plaan ja külastajaid pidi olema tuhandeid ning Reet hakkas korraldama kinopäevi. Sest mida teha veerandi viimasel päeval erilist? Lapsed kinno! Ja kui kooli saalis oli remont, peeti ka aktuseid kinosaalis, peeti väike sissejuhatust ja hiljem vaadati teemakohast filmi. Hiljem läksid õpilased kavalaks – ostsid hommikusele seansile pileti, aga mõned kohale ei tulnud: Tegelikult oli oluline vaid see, kui suur tuleb ühe õpilase kohta kinokülastusi ning meie kooli õpilased käisid 1976/1977 õppeaastal kinos lausa 16,9 korda! Korduvalt saavutasid meie kooli õpilased Reeda eestvedamisel kooli- ja pioneerikinode konkursil esikoht Tartu linnas ja ühel korral ka vabariiklikul konkursil. Reeda huvi filmikunsti vastu püsib tänapäevani. Õpetajal olgu vesi karahviniga laual! Kui palun õpetaja Praatsil meenutada õpilaste vingerpuse, meenub talle esimene füüsika eriklass, mis paraku jäi puhtalt poistele ning nemad olid küll üks erakordne klass! Näiteks panid nad klassis raadio valjuhääldi peale ühe blondi naise pildi, mis ilmselt saadi mõnest väljamaa ajalehest ning panid kardinad ette. Kahjuks oli vene keele õpetaja ka sääranne blond, aga direktor ütles poistele lihtsalt, et tõmmaku nad vene keele tunniks kardinad ette ja ei ole hullu midagi. Seejärel tuli sama klassi noormeeselt mõte, et klassis võiks olla pommidega kell ja õpetajal karahvini ja klaasiga vesi laual. Üllatusi jagus igasse päeva!

Praeguse koolikorra kohta nendib Reet, et vabadusega minnakse liiale, sest õpetaja sõna maksab aina vähem, eriti hirmus on tema sõnul praegune koolikiusamine. Küll tõdeb ta, et Treffneri kooli õpilastel pole kunagi olnud distsipliiniga väga palju raskusi ning kõik on end üldiselt viisakalt ülev pidanud. Ilmselt on seegi „seinte“ mõju. Samuti on õpilased siin majas olnud väga teadmistemihimulised ja igasugused viktoriinid ja mälumängud olid au sees juba tollal ning alati võideti ülelinnalaistelt viktoriinidelt mõni auhinnaeline koht. Reet iseloomustab valitsenud koolikorda lühidalt nõnda: õpilasi usaldati ja neil võimaldati oma plane ellu viia, kui need ei läinud vastuollu kehtivate reeglitega. Õpilaste ja õpetajate vahelised suhted olid sõbralikud, aga oli ka ebakõlad. Koolis tehti kõvasti sporti ja eks see maandas tublisti rahulolematust. ♣

Alo Ritsing – vilistlane suure algustähega

MARIA
ROBERTA
ORG

**Treffneri vilistlaste nimekiri on pikk ja muljetavaldav. Nimi-
mistus on mitmeid kirjanikke,
sportlasi, poliitikuid ja muusi-
kuid. 1955. aastal lõpetas koo-
li tunnustatud dirigent ja he-
lilooja Alo Ritsing.**

Koolimälestustest rääkides ei saa mööda klassikalisest küsimusest: “Millised olid teie lemmikõppeained?”. Alo sõnul olid meel-
sained siiski humanitaarsed. Ajalugu, eesti keelt, kirjandust ning muusikat õppis ta suure hoole ja huviga. Loodus-ja reaali-
nete kohta just seda öelda ei saa. Keemia ja matemaatika olid need õppeained, kus pidi meeletult pingutama ja tulemus polnud ikkagi piisavalt hea. Eks seetõttu tekkis ka trots õpetajate ja ainete suhtes. Ilmselt pole see ka imekspandav, et praegu nii lähedalt muusikaga tegeleva inimese jaoks polnud kooliajal meelistegevuseks teoreemide ja valemit lahendamine, vaid pigem loominguline lähenemine koolitükkidele. Kooliskäimine üldiselt on Ritsingu sõnul lihtsalt osa elust, miski, mille peab läbima iga inimene, et edasi minna. Kõikumusele, kas talle meeldis koolis käia, vastas ta muigega ning ütles, et see on nagu aksioom matemaatikas – miski mis lihtsalt on nii ja seda muuta ei saa, meeldigu see või mitte.

KRUTSKEID OLI KA SIIS

Treffnerist on tihti võetud hea ja eeskujuliku õpilase etaloniks. Õnneks pole treffnerist olnud kunagi igav noor. Tal on alati olnud sees mõned krutskid. On kindlasti praegustel koolikäijatel ja oli ka viiekümndendatel aastatel. Alo meenutab üht vempu, kui keemiaklassist saadi kätte mingi tundmatu plahvatusohtlik aine ning visati tualetipotti. Tolleaegsed direktor ja õppealajuhataja kutsuti seda uurima ning täpselt nende kohalejõudmise hetkel toimus suur pauk. Eks neid nalju ole veel meenutada, aga ega oma klassikaaslasi ka sisse ei tahaks rääkida. Tol ajal oli Ritsingu sõnul treffnerist ikka üldjoontes sama korralik ja hea suhtumisega õppetöösse nagu praegu. Popipaniidid oli, aga nad saadi kätte, teenisid karistuse ja õppisid sellest. Alo sõnul on tänapäeva noortel õppida pigem temaaegsetelt inimestelt, sest praegu on liiga tihti kuulda koolikiusamisest ja ebaedukusest.

Tagasi koolist: Alo Ritsing on oma truuduses koolile paljudele eeskujuks.

KLASSIJUHATAJAKS UNO SIIMANN

Alo Ritsingu klassijuhatajaks Treffneri-aegadel oli Uno Siimann. Õpetaja Siimann oli nooremapoolne särtsaka sammuga meesterahvas, kes suutis oma õpilastega samastuda. Teised õpetajad olid vanemad ja kogenenumad. Ritsingul ei ole oma klassijuhataja kohta öelda ühtegi halba sõna. Õpetaja leidis alati lahendusi ja oli vastu-
tulelik. Kui tavaliselt on klassijuhataja see inimene, kes õpilasi kõige rohkem tuleva-
seks eluks suunab, siis seda Siimanni kohta öelda ei saanud, sest ilmselt oli ta veel isegi sellisteks teejuhatusteks liiga noor ja rohe-
line. Õpetajatest üldiselt rääkides on Alo

kui pedagoogi sõnul oluline nõudlikkus, et õpilane ka kuskile jõuaks. Hea õpetaja ei tohi õpilast mitte mingil juhul pilgata. Alo ütles, et kooliajal oli hästi näha seda, et õpetajad, kelle ained talle niivõrd ei istunud, suhtusid ka temasse teistmoodi.

SPORT, SPORT, SPORT

Ilmselt arvaksid paljud, et kooliajast on Alo Ritsingul kõige rohkem meenutada pikki muusikaõpinguid ja pillimängu. Üllatuseks mainib ta mitmel korral oma kooliaegset armastust spordi vastu. Nimelt mängis Alo kooli võrkpallimeeskonnas ja tolleaegses koosseisus tuldi ka vabariigis esikohale.

TAGASI TREFFNERIS

Alo Ritsing on tagasi Treffneris. Ta juhatab nüüd meie kooli vilistlaskoori. Koolimajja tagasi tulles ei teki tal mingeid erilisi soojade tundeid, sest kool on muutunud tundmatuse-
nisi. Ei saa enam istuda oma vanas keemiaklassi pingis ning vaadata sama tahvlit. Ritsingu sõnul polegi see niivõrd halb, sest kooli arengule on see loomulikult ülioluline, et tehnoloogia muutuks kaasajasemaks ja ümbrus aina kaunimaks. Enam ei saa minna sinna, kus sai oma keskkooliaastatel klas-
sivendadega jutustatud ja koolitükke teh-
tud, aga elus tulebki edasi liikuda ja mõned mälestused on hea lihtsalt mälu talletada. 📖

Alo meenutab seda võitu naerustui, sest rinda pandi märk, millega oli niivõrd uhke ringi kõndida. Ritsingu sõnul oli Treffneri kool tema õpingute ajal tuntud väga heade sporditulemuste poolest ning esikohti muudkui tuli. Ilmselt sealt hakkaski juurduma praegune suur panus ja pingutus selle nimel, et nüüdsed õpilased oleksid kehalises kasvatuses sama edukad kui teistes õppeaine-
tes. Võrkpalliga tegeles ta veel edasi ülikooliski bibliograafiat õppides, kuid kui huvi muusika vastu hakkas aina süvenema, siis sai see armastus olulise-
maks.

1955. AASTA B-KLASSI POISID

Alo Ritsing käis b-klassis. Tol ajal ei olnud klassid jaotatud õppesuundade järgi, vaid pigem lihtsalt nii, nagu poisse mahtus. Klassivendi meenutab ta ainult heade sõnadega. Kõik olid toredad poisid, kellega oli neid aastaid lõbus koos veeta. Kuna kooli lõpetamisest on aastaid möödunud palju, siis pole ka imeks panna, et sisedimed endiste klassivendade vahel on jäänud nõrgaks. Saadakse ikka ja jälle suurematel sündmustel kokku, aga väga lähedast suhtlust pole. Üheks põhjuseks peab Alo seda, et nende klass oli koos alates kaheksandast klassist, mil ka tema tuli Treffnerisse. Teised klassid olid alustanud oma kooliteed koos juba algklassidest. Ilmselt lühike koosveedetud aeg ei suutnud poisse nii kokkuhoidvateks teha. Kui 1954. aastal muudeti Treffner segakooliks ning majja toodi ka tüdrukud, siis Alo sõnul palju ei muutunud, sest tüdrukutega sai suhelda ikka vaid vahetundides, sest segaklasse ei moodustatud.

Hugo vaim on hingelt sportlane

AKSEL
PART

Nii üllatav, kui see ka pole, on meie kõigi lemmikaine tunnid viimastel kümnenditel püsinud eriliste muutusteta. Kuna süsteem töötab hästi, väsitades õpilased järgnevates tundides korra rikkumiseks liialt ära, siis järgitakse enamasti kooli väljakujunenud sporditraditsiooni ning alad vahetuvad tavaliselt vaid seoses varustuse lisandumise või vähenemisega. 35 aasta jooksul on ikka käidud sügisel Tähtvere pargis, talvel saalis ja kevadel Tartu Ülikooli staadionil. Kõik õpilased on oma rammu katsunud erinevatel kergejõustikualadel, samuti on alati lõuga tõmmatud ja riistvõimlemist harrastatud. Pallimängudest on traditsiooniliselt valitsenud korvpall, kuid viimastel aastatel on kiiresti populaarsust kogunud ka alles 1998. aastal kavasse võetud saalihoki. Tulise korvpallifännina ma seda ise küll ei tunnista, aga on neid, kes väidavad, et saalihokist huvitatuid olla juba rohkem kui korvpallureid. Samas esmaspäevases korvpalliringis viibinute seas läbiviidud küsitlus näitas, et korvpalli eelistab endiselt 96.79% õpilastest. Aladest, mida enam ei harrastata, võib välja tuua näiteks 30-meetri jooksu, kõiel ronimise ning tirelõusud kõrgel kangil. Nende jaoks pole koolis enam vahendeid ega tingi-

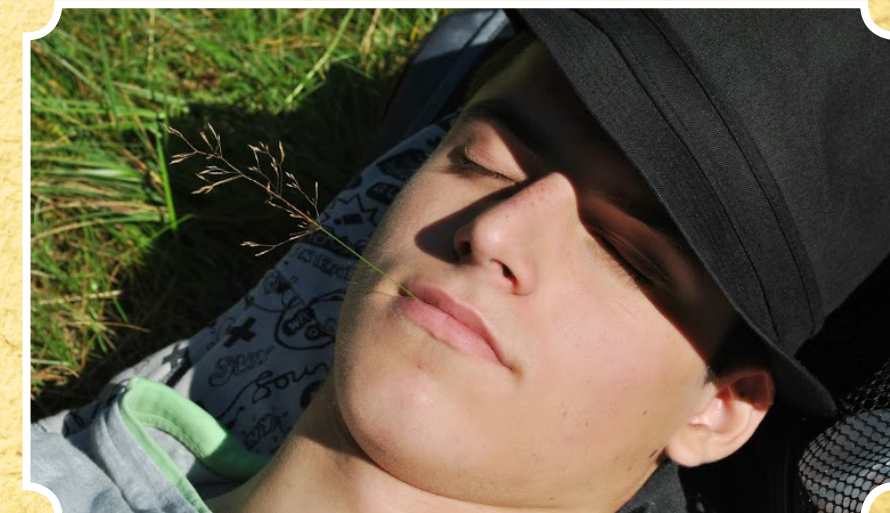
**Sport on meie koolis alati au sees olnud, seda näitavad ka
auditooriumi seintel rippuvad fotod ammuste aegade Kalevi-
poegade. Auväärse juubeli puhul heidame pilgu auväärse õp-
peaine - kehalise kasvatuses lähiajalukku.**

REKORDID

Kooli saali seinal on kõigile imetlemiseks ja motivatsiooniks (või meeleheitmiseks) välja pandud läbi aegade parimad tulemused nii klassikalistes kergejõustiku- kui ka tundides harrastatavates n.-õ. igamehealadel. Sealt leiab nii võimsaid, aastaid ületamata püsinud tulemusi kui ka verivärskeid rekordiuuendusi. Soovitan kõigil need tabelid üle vaadata ja enda tulemustega võrrelda. Ehk on eelmise aasta tulemust vaja vaid vaksajagu parandada, et ka enda nimi rekorditabelis surematuks muuta. Kõige kauem on vastu pidanud mitmete kergejõustikualade rekordid, näiteks 100-meetri jooksus, kettaheitel ja kuulitõukes. Lõuatõmbe parimat tulemust on vaid korra parandatud. Mitteklassikaliste alade, näiteks klotsijooksu ja 2,1 km jooksu rekordid on aga igal aastal ohus. Ilmselt on paljud kergejõustikurekordid nii kaua püsinud osaliselt ka seetõttu, et sportlasi on õpilaste hulgas vähem kui vanasti. Sinna pole aga midagi parata, sest LoLi, kilpkonnajahi ja kaupsitsilli näol on tänapäeval muid ahvatlusi vaba aja täitmiseks niivõrd palju rohkem.

Piknik Taevaskojas: sport on treffneristidel väga oluline vabaaja meelelahutus.

Viiilib: kevadistes kehalise tundides on ilm teinekord päevitamiseks paras.

Vilistlane nr. 2: Markus Ellisaar, alates 2008. aastast noormeeste ülekaalukas rekordiomani treprijooksus (9,3 sekundit).

**KUIDAS ÕNNESTUS SUL NII
VÕIMAS REKORD PÜSTITA-
DA, MIS JUBA VIIENDAT AAS-
TAT VASTU PEAB?**

Kristin: Käisin tollal kergejõustikus. Tegelesin põhiliselt keskmajooksuga, millel pole kõhulihaste tugevusega erilist pistmist. Ega ma seda rekordit väga hästi seletada oskagi, võib-olla keegi, kes kõrvalt vaatas, sai paremini aru, mis seal toimus.

Markus: Tegelesin siis juba korralikult kergejõustikuga (täpsemalt sprindiga), seega võib öelda, et üsna kümnesse ala.

KAS TRENN KOOLI EI SEGANUD?

Kristin: Trenn õppetööd kindlasti ei seganud, kuna ma ei olnud nii heal tasemel sportlane, et oleks üldse olnud põhjust spordi pärast koolist puududa või mõni oluline kodutöö tegemata jätta. Õppetööd segasid ikka muud, mitesportlikud tegevused.

Markus: Õppetööd ei sega trenn kohe kindlasti, kes tahab, see jõuab ilusti.

KUIDAS END PRAEGU VORMIS HOIAD?
Kristin: Jooksmine on mulle endiselt hingelähedane, olgugi et kergejõustikust loobusin, aga vahelduse mõttes olen viimasel ajal jooksukilomeetreid vähendanud ja suurendanud aeroobikasaalis veedetud aega. Käin 3-4 korda nädalas TÜ ASK Fitnessklubi erinevates rühmatreeningutes. Vahel tihemini, vahel harvemini. Ülikoolis on õppida rohkem, aga samas tunde vähem kui keskkoolis, nii et trenniaegade osas jääb veidi rohkem mänguruumi.

Markus: Vormis hoian ennast endiselt kergejõustikuga, vähemalt 6 trenni nädalas.

LÕBUSAID MÄLESTUSI KEHALISE KASVATUSE TUNDIDEST.

Kristin: Kogu aeg oli lõbus! **Markus:** Ükskord vahetasin nii palju, kui jõudsin kapivõtmete numbrisilte ära - pärast oli ikka mõnuga segadust.

PANIME PROOVILE!

Trepijooks on igasügisene ala, mida kas vihatakse või armastatakse, aga külmaks ei jäta see ühtki õpilast ega lihast. Seetõttu otsustasimegi just trepijooksu rekordiomani kaua aastaid hiljem uuesti proovile panna. Leppides kokku kohtumise laululaval vilistlase Markus Ellisaarega, lootsin salamisi, et aastad on tema sportliku vormi ja võõr-
meelõhna olnud tunda sportlase. Esmamulje polnud petlik ning trepijooks oli Markusel endiselt jalgades. Rekorditulemusest (9,3 s) jäi küll puudu, aga mitte palju - märja ilmaga oli ajaks 9.5s. Jääb vaid lootat, et kõik vilistlased oma tervise eest samamoodi hoolt kannavad. Markusel puhul aga sobib vist ütlus: ükskord sportlane - alati sportlane. 📖

Õpetajaid tuleb uskuda, sest nemad on kauem elanud!

LAURA POROVART

Kuigi Tartu I Keskkool andis 20. sajandi keskpaigas haridust algkoolist kuni gümnaasiumklassideni välja, ei alustanud härra Heino Toodejüri oma kooliteed mitte Munga tänaval, vaid hoopis praeguse Mart Reiniku Kooli ruumides. Esimese klassi poole õppeaasta pealt haigestus aga tolal väike Heino leetritesse ja sarlakitesse. Ilmselt oli põhjuseks maapoisi immuunsüsteemile võõras linnakeskkond. Nii tuli lugema õppida haiglaseinte vahel. Kuigi esimeses klassi lapsed pidid juba Nõukogude Liidu hümni pähe õppima, oskas Heino seda ainult veerida. Haiglas last tabanud igavus sundis raamatut aeg-ajal kätte võtma ning pärast mitut katsumist luges Heino ühel korral raamatu kaanest kaaneni läbi ja lugemine oligi selge! Haiglast tagasi kooli pääsedes oli Heino jõudnud arusaamale, et jääb klassi kordama, kuna puudus suuremast osast õppetööst, kuid temale endalegi üllatuseks võeti tal „kratist kinni“ ja viidi edasi teise klassi. Teise klassi poole peal toimusid tunnid ajutiselt Tartu I Keskkooli ruumides ning tema klass oli praegune ruum 144. Esimene tutvus Treffneri kooliga oli peaaegu et tehtud. Kolmandas klassis jõustus uus muudatus, mille järgi organiseeriti kõik õpilased elukohajärgsetesse koolidesse ning härra Heino omandas haridust päris kodu lähedal Lina tänaval Tartu Õpetajate Instituudi harjutuskoolis. Koolimaja kasutati vahetusega, kuna korraga kõik õppidatähjad ruumidesse ära ei mahtunud. Selle kooli lõpetas Heino 1954. aastal ning seejärel, alustades kaheksandat klassi, sai treffneristiks. Saatuse tahtel oli tema esimene klass jällegi Rüütli tänava pooles kõige äärmine – ruum 144.

SPORT VERSUS KOOLIPEOD

Aasta 1954 oli eriline veel sellegi poolest, et siiani vaid poeglaste koolina töötanud Tartu I Keskkool muutus nüüd segakooliks ning lisaks poisslastele võeti kooli vastu ka neide. Härra Toodejüri ütles, et selline korraldus noormehi mingilgi määral ei seganud, kuna õppetöö oli tähtis ning seda võeti täie tõsidusega. Kõisimusele, kas härral ka mõni silmarõõm koolis oli, vastas ta, et silmarõõme ikka oli, aga ega seda kellelegi ei öeldud ja nii elatigi see aeg vaikes üle. Vaikseltsel moodusid Heino jaoks ka koolipeod, kuna aktiivselt spordi ja kehakultuuriga tegeleva noormehel lihtsalt ei jätkunud jõudu pärast trenni peol

Ma usun, et viis, kuidas vilistlased Treffneri koolile tagasi vaatavad, on igaühel erinev ja sõltub nähtavasti sellest, kui palju on möödunud lõpuaktusest. Üks on aga selge – kooli meenutatakse heade sõnade ja tänutundega. Miilanguga jagas oma kooliaja mälestusi vilistlane Heino Toodejüri, kellel lõpetamisest möödub tuleval kevadel 55 aastat.

tantsu vihtuda. Sporti tegi Heino hoolega ning tema nimi oli kindlalt igas edetabelis, mida võimlemisõpetaja Endel Haarang võimla (praegune auditoorium) ees seinal olnud tahvlile märkis. Sinna läksid kirja nii lõuatõmbamise, kõieronimise kui ka klot-sijooksu parimad tulemused. Kas teadsite, et juba siis toimusid sügiseseid kehalisetun-nid Tähtvere pargis ning joosti „Tähtvere

Järgmisel ülesandel samuti. Järgmisel päeval, kui õpetaja Kasemaa tööd tagasi jagas, ilutses Heino tööililus sirge üks ja õpetaja süüdistas õpilasi spioneerimises – nimelt oli enne Heino klassi sama kontrolltööd lahendanud ka nende paralleelklass ning õpetaja arvas, et õpilased käisid lukuagüstoidid piilumas ning tehniliselt spikerdasid oma töö paralleelklassilt maha. Muidugi

Koolihariduse aluseks on emakeel, mitte riigikeel, ja matemaatika.

lõiku“, mille pikkuseks oli 485 meetrit. Ehk oleks Heino sportlasena kaugele jõudnud, kui jalgpallis saadud vigastus poleks spordile kriipsu peale tõmmanud. Tagantjärele tõdeb Heino, et ehk oligi selline asjade kulgparem, kuna tema trennikaaslastel on liigestega palju probleeme, temal aga selliseid vaevusi ei ole.

Kogu matemaatikat peab õppima püüdlilikult, kuna kui kusagile jääb lünk, ollakse nagu pulkadeta redelil – ei saa üles ega alla.

ENDA VIGADEST ÕPITAKSE KÕIGE PAREMINI Lisaks kehalisele sobisid Heinole ainetest väga hästi loodusteadused. See põhjendab ka Heino õppimist EPA-s (Eesti Põllumajanduse Akadeemia, nüüdne Eesti Maaülikool – toim.) ning hilisemat inseneri karjääri. Kuigi matemaatikaga ei olnud Heinol kunagi raskusi tulnud, oli mõõdarääkimisi-mõtlemisi üksjagu. Nimelt üheksandas klassis oli tarvis algebralisi võrrandeid ja murde lihtsustada. Heino teadis küll, milliseid võtteid kasutada, kuid ei saanud aru, milleks neid õige tarvis on, pealegi jäi vastuseks vaid üks täht.

teeb selline situatsioon pool sajandit hiljem hirmsal kombel nalja. Sellest juhtumisest saati sai Heino aru, miks on vaja võrrandeid lihtsustada – selleks et võimalikult lühike tehe saada. Teine matemaatikatunni juhtum meenub härra Heinole seoses nurgafunktsioonide õppimisega. Nimelt on teada, et võr-

raite ja eelduse, paned kokku ja vaatad, kummale poole mõte liikuma hakkab. Heino tõestas kõik ära ning kirjutas töö lõppu, nagu Tarandki, „MOTT“. Järgmisel päeval matemaatikaõpetaja Kivistik jagas tööd tagasi kätte ning ütles Heinole, et kui tema veel nõnda teoreemi enne ja eelduse järele kirjutab, tuleb terve matemaatika ümber tõestada. Nüüd kooliajale tagasi vaadates ütleb Heino matemaatika kohta, et tehteid ei saa suvaliselt teha, kõik peab olema mõtestatud ja loogiline, ei ole nagu kunstnik, et istub tagumikuga lõuendile ja kohe kõik ostad. Kogu matemaatikat peab õppima püüdlilikult, kuna kui kusagile jääb lünk, ollakse nagu pulkadeta redelil – ei saa üles ega alla.

ÜLEHARITUD ÕPILASED

Fakt, et Treffneri koolis omandatakse head haridust, on kõigile selge, kuid mida selle ääretu tarkusega lõpuks pihta hakata, võib põhikooliosas veel kaunikesti arusaamatu olla. Nii juhtus ka Heino klassivenna Ukuga. Nimelt oli füüsikas parajasti käsil massi ja jõu õppimine ning õpilased sai teada uue füüsikalise suuruse – njuuton. Vahetunnis jooksus Uku suure kiiruga aulas asunus puhvetisse ning palus puhvetitädilt siiraste silmadega: „Palun üks njuuton iiriseid!“, puhvetitädi ei osanud säärase ebahariliku „massiühiku“ peale midagi kosta ning Ukul jäid ilmselt sel korral iirised saamata.

Teine intsident juhtus Heino pinginaabri Tõnuga ajalootunnis. Heino ise ütles, et sel ajal klassis eriti ei mürgeldatud, kuid sel korral häälitsetes pinginaaber eriti valjult ning õpetaja oli sunnitud Tõnu korrale kutsuma. Tõnu kelkis uhkelt, et tema on direktor! Seepeale lausus õpetaja: „Äga, Tõnu, siis ma olen sunnitud ütleva, et Te peaksite direktori kabinetti minema.“ Kolmas juhtum, mis kahjuks ei näita küll treffneristide haritust, kuid pole siiski halvem, juhtus keemiatunnis, kui õpetaja Visnapuu (Heino klassijuhataja) oli tahvlile joonistanud ühe hapniku molekuli, teinud talle kaks negatiivset sidet ning kõrvale joonistanud ühe vesiniku aatomi. Nüüd küsis õpetaja Heinolt, et mis nende ainetega juhtub? Heino vastas targalt, et miinus ja pluss tõmbuvad ja midagi muud ei juhtu. Õpetaja küsis pinginaaber Tõnult, tema vastab, et kui oleks üks vesinik veel, ühineks see ka. Õpetaja naerab ja ütleb, et füüsikas on poisid tugevad, aga sellest aru ei saanud, et terve pesukaunitäis silmapesuvett koosneb hapnikust ja vesinikust!

LOEB TERVE RAAMATUKOGU LÄBI! See, et eesti keel Heinole selge on, paistis

välja juba tema selgesti jälgitavast jutust ja konkreetsetest lausetest, kuid kooliajal tuli ka seal tunnis ette naljakaid olukordi. Härra ise ütleb, et tal on kuulumise peale eesti keel hea ning vaist tavaliselt ei peta, aga kahtlema paneb küll. Reeglitest ei tea ta aga suurt palju, sest neid ta kodus eraldi ei õppinud. Nii olidki etteütlused veatud, aga kui küsiti, miks on keeles nii või teisiti, jäi Heino vastuse võlg. Lisaks ei meeldinud Heinole pakse raamatud lugeda, eriti kui need olid kohustuslikud. Siiski tundis temagi kirjanduse vastu huvi ja kuna viienda klassi pinginaaber Tõnu, kes oli kooliõpetaja poeg, kõneles teiste poistega „Idoodist“, tekkis Heinolgi tahtmine teada saada, mida idoodist õige kirjutatakse. Mindi emaga raamatukokku lugejakaarti tegema. Heino muidugi mõtles suurelt – lugeda kohe terve raamatukogu läbi, kui ükskord juba lugemiseks läks. Nii ütleski ta raamatukoguhoidjale, et too ulataks poisikesele prooviks kolm esimest raamatut. Raamatukogutädi aga nalja ei mõistnud ning andis Charles Dickensi “Pickwick-klubi järelejäänud paberid”. See raamat teda väga ei huvitanud, sest see oli nagu Hiina kolmevalitsus ja mis seal vahet, kes on John ja kes on Mary? Hiljem luges Heino „Seiklusjutte maalt ja merelt“ ja „Idioodini“ toona veel ei jõudnud. Kui Tõnu tunni ajal põlve otsas „Idiooti“ luges, proovis Heinogi kaasas püsida, kuid Tõnu luges nõnda kiiresti, et kui Heino poolele leheküljele jõudis, keeras Tõnu juba uue lehe ette. Nii jäigi raamatu sisu Heinole segaseks, aga ta rõõmustab nüüd selle üle, et Eesti Televisioonis näidatakse „Idioodi“ põhjal tehtud sarja.

See, et Heino pakse raamatuid lugeda ei tahtnud, maksis talle küpsuskirjandi kirjutamisel ehk veidi kätte, kuid ta oskas igast olukorrast võitjana väljuda. Nimelt oli küpsuskirjandi kirjutamisel neli

oli vaid üks viis.

AJALUGU MUUTMAS

Kui eesti keele ja kirjandusega olid Heinol suhted head, siis ajalugu talle eriti ei meeldinud. Seda põhjusel, et talle ei meeldi ei lahingud ega sõjad ning nende daatumite õppimine. Küll aga jäi talle meelde üks eriti huvitava õpetamissüsteemiga ajalooõpetaja Olaf-Mihkel Klaassen, kellel oli iga daatumi jaoks omaette valem, millega kuupäev meelde jätta. Selline viis aastaarve õppida meenutab Kristiina Punga armsaid pilte ja naerunägusid numbrite sees. Ajaloost aga ei pääsenud Heino mõda isegi mitte EPA sisseastumiskatsetel, kus tuli rääkida tõmmata loosiga kolm teemat. Heino sai näiteks oktoobrirevolutsiooni võit Eestis, mis ainsana tekitas talle peavalu ning pärast väikest udujuttu ja daatumite vahel laveerimist ütles eksamineerija: „Teate, minge ikkagi raamatukokku ja vaadake veel juurde ja selgitage mulle ka.“ Muidugi oleks olukord lahenenud suurema vaevata, kui Heino oleks enamlaste tegevust takka kiitnud, kuid tema tahtis olla aastaarvude suhtes konkreetne.

jutu põhjal on kerge aru saada, kuidas õpetajast sõltuvad suuresti aine paeluvus ja õpilaste oskused. Kaheksandas klassis oli

vene keele õpetajaks keegi Haljaste (Veido Haljaste – toim.), kes muutis keeleõppe põnevaks ning õpilasi harisid põnevad ja elulised dialoogid ning õpetaja antud näpunäited oluliselt paremini kui järgnevate aastate teksti ümberjutustused. Aga ei saanud ka vene keele tunnis ilma väikesemate äpardusteta, meenutab Heino naerdes – seekord siis klassikaaslaste omadeta. Näiteks tuli ühes tunnis tõlkida mingsugune keerulisem tekst. Järgmisel päeval tõi õpetaja töödest välja „huvitavamad“ vead ning Heino klassivend Jaak oli püüdlilikult tõlkinud fraasi „mees lõhkus puid“ kui „мужик топорил дрова“ otsetõlkes „mees kirvestes puid“.

MIDA TEGELIKULT ELUS VAJA LÄHEB?

Nüüd, peagi viiskümmend viis aastat pärast keskkooli lõpetamist, oskab härra Toodejüri öelda, mida koolitarkusest tegelikult vaja läheb. Õigemini ühtib tema kui elukogenud inseneri arvamus keele- ja ühiskonnateadlase Mati Hindi arvamusega, et koolihariduse aluseks on emakeel, mitte riigikeel (tollal ajal ei olnud need üks ja seesama – toim.), ja matemaatika. Heino ise lisab, et tarvilik on korrutustabel. 📊

FOTO: MARTHA KATARIINA LUIGUJÕE

130 aastat on pikem kui inimese eluiga. Kui mitu lendu ja inimest on Treffneri koolist tänaseks läbi käinud, ei oska me kokku lugedagi. Pärast kooli lõppu on nii mõnigi pakkinud koti ja läinud laia maailma õnne otsima. Mõned kooliõed ja -vennad õnnestus meil lähemalt ja kaugemalt üles leida. Panime neile kirjatuvid teele ning tagasi lendasid nad, soojad tervitused noka vahel, pea kõigist maailma paigust.

MARI-LIIS
KULLAMÄE

Seļjataga 130 penikoormat

„Mulle meeldis see vabameelsus ja rõhk vaimusele ning arusaamisele, mis Treffneris domineeris. Tähtis oli nii töökus kui ka loomingulisus. Treffner avaldas silmaringi ja näitas, et on võimalik valida mitmete erinevate alternatiivide vahel.”

Kristjan Mürsepp

„Viie aasta eest olles 125-ndal juubelil, ei arvanud, et aeg nii kiiresti läheb, ent hoidke lipulaev vee peal ja ehk jõuan ise järgmisele juubelile. Palju õnne!”

Karl Jaago

„Treffneri koolis õppimine ongi vist minu elu kõige rohkem mõjutanud siiani ja seda kahel põhjusel. Esiteks, tänu Treffnerile oli mul, nagu paljudelgi teistel klassikaaslastel, võimalus valida edasiõppimiseks eriala, mis meid toona väga huvitas. Teiseks, mis on ehk isegi veel olulisem, täna, 12 aastat hiljem – meie Treffneri klassist on pärit kõik minu parimad sõbrad, keda ei ole suutnud üle lüüa siiani veel mitte keegi teine. Nii on ja jääb!”

Piret Kukk

„Mäletan üleküpsetatud seafilid sööklas. See ikka oli hitt. Maksis 27 eeku!”

„Soovin ilusaid mälestusi kõigile! Ja Viini võiks ka ikka ühe ajamasina saata! Tervitused Mozarti juurest!”

Tiia Vahula

„Treffnerist sain kinnituse, et tähtis pole ainult eesmärk, vaid ka tegemise nauding. Elu kahes kultuuriruumis on olnud rikastav kogemus – mind ei veena küll keegi, et minust on geograafilise distantisi tõttu miskitpidi kodumaale kaotsiläänud hing saanud. Soovin kooliperele jätkuvat ühtehoidmist, lennukat mõtteviisi, avatud meelt ja kõike muud, mis juba sada kolmkümmend aastat on Treffnerit iseloomustanud. Jõuame sada kolmkümmend veel!”

Hanna Nõmm

„Palju õnne sünnipäevaks! Ma ei soovi õpiedu, sest sütitavad õpetajad süstivad seda niigi ja sellega on kool oma tugevust ka tuhat korda kinnitanud. Ma ei soovi õpilaste austavat suhtumist õpetajaisse, sest Treffneri õpetajate puhul pole vastupidine üldse võimalik. Soovin, et tugeva kooli kõrval jätkaksid ja seisaksid sama tublilt ka huviringid, mis on nii paljudele andnud toetava sõpraderingi ja ehk lausa elu mõtte.”

Triinu Lukas

„Raske on meeleolukaimat mälestust välja valida, aga ilmselt eredaimalt tuleb mulle meelde, et HTG koolimaja oli remondis, kui ma 10. klassi alustasin, nii et pidime jooksma erinevate ülikoolile kuuluvate majade vahel, et õigeks ajaks tundidesse jõuda.”

Sie Strantsov

„Soovin, et Treffner oleks edasi see huvitav kookon, kust kolme aasta möödudes enesekindlad, haritud ja tagasihoidlikud (!) ning tänulikud inimesed/ liblikad ellu lendavad!”

Karen Kangro Burns

„Treffner näitas mulle, et on võimalik luua süsteem, mis toimib efektiivselt ning iseennast taasluues. Sellise süsteemi sees olles on tegutsemis- ja loomisvabadust sageli rohkemgi kui väljaspool süsteemi. Treffner õpetas mind looma ja tõlgendama oma elu süsteemidena. Siis ei tundu miski enam keeruline või raske.”

Helena Krinal

„Saadan palju tervise koolile, kõigile praegustele õpilastel ja õpetajatele ning loodan, et kui Hugo Treffner end kunagi hauas ringi keerab, siis ainult sellepärast, et paremini oma kooliperel silm peal hoida ja nende tähelelnule kirklikult kaasa elada!”

Indrek Niibo

Südamest kallile Treffooniale

Nagu juba teadud - jõuluränd
pidad ja hapnemine.
Kunstniku end. entlele.
Soo saab samas.
1957.a. 11.6. kl. lõpetanud
Kuno Tredifuri,
käsitselisel ajal peenemiljööde
huvivõimekoosar, kes liht-
sust ja suhtlusvõimeid re-
huldamiseks tuleb poole ko-
haga mäsduka soorunaga
mehelised.

Oma on amada teol-
kõrge võimalust ja om
on elund ~~te~~ õppida
headis koolis (T I k, EPT PM tundes) ja
seda just õiges õppimise
suhetes sehvaines ees.

st. pööre

Kallis slugs Treffneri gümnaasiumi
pere.

Soo on kooli aastapäeva
pühul edu, nõudminevuid
ja kõiki de beade sooride
täitumist.

Reet Prants
(end. õpetaja 1960-1990)

Sooie, et igal ajal piteks
kudistamine õpetajate selgituste
koolandeks (kui õpetajad on saanud
alanda) ja et ka elapsid
Treffneri Gümnaasiumi kipskõnnist
tahendaks automaatselt kvaliteeti-
märki.

Kuno Tredifuri
1957.a. 11.6 kl. lõpetanud

HTG 130. aastapäeva tähistamine

REEDE, 6. DETSEMBER

9.00 KOOLIPERE KOGUNEMINE HUGO

TREFFNERI MONUMENDI JUURES, RONGKÄIK

16.00 JUMALATEENISTUS JAANI KIRIKUS
(KUTSETEGA)

18.00 KOOLI UUE KLAVERI ESITLUSKONTSERT
(KUTSETEGA)

LAUPÄEV, 7. DETSEMBER

12.00 KONTSERTAKTUS VANEMUISE
KONTSERDIMAJAS

14.00-18.00 KOOLIMAJA AVATUD VILISTLASTELE

15.00 VELLO LÄÄNE RAAMATU "VIIMANE
POISTELEN" ESITLUS KOOLIMAJAS

16.00 VILISTLASKOGU MÕTTETALGUD KOOLI
AUDITOORIUMIS

19.00 BALL VANEMUISE KONTSERDIMAJAS